У пошані до піонерів — лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St Jersey City, N.J. 07303 434-0237 434-0807 УНСоюзу: 435-8740 — Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125 УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVIII. Ч. 26. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 9-го ЛЮТОГО 1971 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 9, 1971 No. 26. VOL. LXXVIII.

АСТРОНАВТИ З „АПОЛЛО-14" ВІДБУЛИ ДВІ ДОВГІ ЕКСКУРСІЇ ПО ПОВЕРХНІ МІСЯЦЯ І, ВИКОНАВШИ ЗАВДАННЯ, ВЕРТАЮТЬСЯ НА ЗЕМЛЮ. — ПРИЗЕМЛЕННЯ ВІДБУДЕТЬСЯ У ВІВТОРОК 9 ЛЮТОГО ПО ПОЛУДНІ

Гюстон. — П'ятниця 5-го і субота 6 лютого були днями нових неперевершених досі досягнень З'єднаних Стейтів Америки в завойовуванні Космосу. Причаливши успішно на Місяць у п'ятницю 5 лютого ранком, два астронавти із залоги ЗСА — капітан Шепард та комодор Мічелл, відбули ще цього самого дня чотири і півгодинну екскурсію по його поверхні, досліджуючи оточення і місячний ґрунт, переводячи доручені їм експерименти, збираючи для перевезення на землю зразки місячного ґрунту і встановлюючи на поверхні Місяця порушувану атомною енерґією науково-дослідну стацію, яка передаватиме вже після їх відлету з Місяця — дальші інформації про місячні стрясення і силу та рух солярних вітрів. Вже перше, що передала ця стація на землю був відгомін кроків астронавтів по поверхні Місяця. Відбувши першу свою екскурсію і завантаживши на свій місячний веґікул зразки місячного ґрунту, Шепард і Мічелл вернулися до своєї кабіни і відпочивали для дальших завдань. В суботу ранком вони перевели другу екскурсію по Місяці, проте ж із запланованого для них виходу на узбіччя Кон Кратеру вони зрезиґнували, щоб не витрачувати своїх сил і часу, потрібних для відлету з Місяця. Після успішного відлету з поверхні Місяця, що відбулося в суботу о год. 1.49 по полудні східнього стандартного часу, і злуки із своєю командною модулею, що нею пільотував майор Руза, кружляючи в орбіті Місяця, астронавти вже в повному складі своєї залоги почали свій поворот на Землю. Їхній поворотний лет продовжувався протягом неділі й понеділка і на вівторок 9 лютого год. 4.04 на Тихому океані на 900 миль на південь від Самоа вони мають причалити. Контрольна стація у Гюстоні заранжувала на понеділок 8 лютого, година 6.53 вечора, космічну конференцію, під час якої астронавти із залоги „Аполло-14" мали передавати свої відповіді на поставлені їм і переслані контрольною стацією питання. Виконавши свою місію на Місяці і з'єднавшися успішно із командною модулею, всі астронавти і Шепард, і Міччелл, і пільот модулі Руза почуваються дуже добре. Успішний лет астронавтів із Аполло-14" викликав широкий відгомін у світі. Папа Павло VI ствердив, що людина була досі володарем Землі і що вона починає ставати володарем небес.

У Ню Йорку помер відомий педагог і скрипаль проф. Володимир Цісик

Ню Йорк. — В дорозі до шпиталю пізнього вечора у неділю 7-го лютого 1971 року помер, очевидно, внаслідок серцевого удару відомий музичний педагог і скрипаль, колишній професор Українського Музичного Інституту в Ню Йорку сл. п. Володимир Цісик. Смерть забрала його на 57-му році життя. Напередодні відходу проф. Володимир Цісик розпочав свій концерт в супроводі доньки - піяністки Марії Цісик в Українському Інституті Америки. В дбайливо виданій програмі були зазначені твори: Г. Тартіні, М. Фоменка, а в другій частині концерту — твори ще п'ятьох композиторів. Але вже і в першій частині концерту, наповнена слухачами заля під кінець помічала несподівану непевність скрипаля, якому доля судила той виступ останнім у житті. В кінці першої частини, після Г. Тартіні, сл. п. Володимир Цісик виконував Сюїту „Спогади з дитинства" Миколи Фоменка, і після частини „Колискова" з ним сталось погано. В супроводі Дружини Іванки, доньки-піяністки Марії та молодшої донечки Квітки, проф. Вол. Цісик вийшов на другий поверх в окрему кімнату. На схвильоване запитання представника „Свободи" в членів родини, що сталось, відповіли у формі припущення, що мистець напевно легко нездужає, бо перед тим його дружина важко хворіла на грипу. На шкоду Родині і всій укрїнській громаді, припущення не справдилось, бо в дорозі до шпиталю сл. п. проф. Володимир Цісик помер. Був довголітнім членомном УНС, Відділ 457.

Сл. п. Володимир Цісик

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Понеділок, 8 лютого 1971

В АМЕРИЦІ

ДЕПАРТАМЕНТ ПРАЦІ ПОВІДОМИВ, що в місяці січні, вперше за багато місяців, трохи зменшилось безробіття. Все таки в січні ц. р. в ЗСА було 5.4 мільйона безробітних, що є найвищою кількістю за останні 10 років. Секретар праці Джеймс Гадсон висловив думку, що навіть невеликий спад безробіття в січні є доброю познакою на майбутнє.

ТРИ СОВЄТСЬКІ КОРАБЛІ ПЕРЕБУВАЮТЬ в дорозі до Куби, між ними й один корабель - тендер для підводних човнів. Два інші кораблі — це крейсер з керованими на віддалі ракетами і торгове судно. За рухом совєтських кораблів стежить американська охорона. Совєтська радіотелефонічна аґенція ТАСС повідомила, що порти Куби мають відвідати „в бизнесових справах" кілька совєтських кораблів.

ДЕЯКІ ДЕЛЕҐАТИ ДРУГОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В БІЛОМУ ДОМІ, присвяченої проблемам недоживлення чи й голоду в ЗСА, критично висловились на адресу адміністрації президента Ніксона, вважаючи, що вона замало послідовна й не досить наполеглива в розв'язці цієї проблеми. Однак, більшість із 79 делеґатів підтвердили, що за останні 14 місяців у поборенні недоживлення серед частини населення країни вже є „справді важливий проґрес".

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА НІКСОНА ОПРАЦЬОВУЄ ПЛЯН, за яким частину батьків, що мають на своєму утриманні дітей і мають часткову працю буде позбавлено права на допомогу соціяльної опіки. Дотепер безробітними вважаються й такі батьки, які працюють до 35 годин тижнево. Тепер ця категорія має бути скорочена.

ОДИН ІЗ КОЛИШНІХ СПІВРОБІТНИКІВ ЕФБІАЙ, Федерального Бюра Інвестиґації, Джон Шов подав до суду те бюро і виступив з критикою його керівника Едґара Гувера. На запитання про цю справу. Е. Гувер відповів, що всі закиди безпідставні і що він на все дасть відповідь перед судом.

У СВІТІ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ПОВІДОМИВ УРЯДИ СССР, Англії і Франції, що ЗСА готові до того, щоб наступної п'ятниці розпочати попередні дискусії над проблемою ґарантій Чотирьох Великих для замирення на Середньому Сході. ЗСА вважають, що немає більше потреби вичікувати дальшого проґресу в переговорах між арабськими країнами та Ізраїлем.

РИМСЬКА ПОЛІЦІЯ МАЛА ВНОЧІ СУТИЧКУ в центрі міста з лівими демонстрантами після того, як ліві демонстрували проти так зв. фашистівського насилля. У демонстрації, організованій комуністами уряд заявив, що він буде поборювати всякі прояви нео-фашизму в країні.

В СТОЛИЦІ ІНДІЇ НЮ ДЕЛІ ВЖЕ КІЛЬКА ДНІВ відбуваються студентські демонстрації. Студенти обкидали камінням великий кінний відділ поліції. Демонстранти-індуси протестують проти викрадення літака двома кашмірцями. Студенти штурмували подвір'я й будинки Високої Пакістанської Комісії, які захищала поліція. Між Індією і Пакістаном погіршуються відносини.

У ПІВНІЧНІЙ ІРЛЯНДІЇ ТРИВАЮТЬ НЕСПОКОЇ в Белфасті. Там остатньо загинули англійський вояк і двоє цивільних. Представник англійської армії, що перебуває в тому католицькому районі Ірляндії, приєднаному до Англії, повідомив, що вояки були обстріляні з кулеметів.

АСОЦІЯЦІЯ ЗАКОРДОННОЇ ПРЕСИ У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ запротестувала проти 6-тиденної заборони збоку американського воєнного командування подавати будь - які вістки про воєнні підготови поблизу кордону з Ляосом. Ембарґо на пресові повідомлення було накладене з огляду на військові конечності.

Ґомулку усунули із проводу компартії, обвинувачують його в помилках і в загостренні грудневого „конфлікту"

Варшава. — У висліді дводенної сесії Центрального Комітету Об'єднаної Робітничої Партії Польщі, тобто польської комуністичної партії, що закінчилася вночі з 7 на 8 лютого ц. р., Владислава Ґомулку, дотеперішнього провідника польських комуністів і фактичного диктатора Польщі, усунено остаточно із проводу партії, позбавляючи його членства в названому ЦК. Під час кривавих грудневих заворушень у Польщі Ґомулка був позбавлений в дні 20 грудня 1970 р. становища генерального секретаря і згодом викинений із 12-річного Політбюра. Владислав Ґомулка очолював комуністичну партію Польщі з 1956 року. На сесії Центрального Комітету ПОРП в днях 6-7 лютого його поставлено в стан обвинувачення, закидаючи йому автократичне керівництво, стаґнацію польської економіки, викликання кризи довір'я між проводом і народом. Теперішній провідник польської компартії Ґерек, виступаючи з телевізійною промовою до польського народу в неділю 7 грудня ц. р., заявив, що Ґомулці здавалося, що в Польщі виникла загроза контрреволюції і тому ж він вислав був проти робітників поліцію і військо, чим тільки загострив ситуацію. Сам Ґомулка участи в засіданні Центрального Комітету не брав і не міг боронитися. Партійні чинники заявляють, що Ґомулка хворий. Одночасно з Ґомулкою викинули з Політбюро двох провідних його членів Станіслава Коцьолка, провідника ґданського комітету компартії та Іґнаца Лоґу-Совінського, колишнього керівника Ради професійних спілок. Крім того з Центрального Комітету усунено трьох інших його членів близьких співробітників Ґомулки: Зенона Клішка, Болеслава Ящука та Антона Валашка.

Молодь Нюарку і Ірвінґтону вшановує Роковини Крут

Нюарк. — За ініціятивою і заходами Української Студентської Громади в Нюарку й Ірвінґтоні, яка гуртує студентів Ратґерського Університету, Університету Сітон Гол, Університету Ферлі-Дікенсен, Упсальського і Блюмфілдського коледжів та інших вищих шкіл околиці, молодь цих місцевостей вшанувала в неділю 7 лютого ц.р. річницю Крутянського Чину дуже вдалою імпрезою-академією, яка тривала 60 хлинин і поодинокі точки якої слухала вщерть виповнена заля Українського Народного Дому. Свято відкрив голова Студентської Громади, Юрій Чировський. Основну доповідь, що проаналізувала історично-політичне тло Крутянського бою виголосив член Громади, Нестор Голинський. Марта Жеребецька з глибоким відчуттям продеклямувала поему В. Янева „Крути". Дуже доброю була кінцева точка, деклямація поеми „Крути" М. Щербака, що її виконала Анна Дидик, студентка драматичного відділу Ратґерського університету, і Ю. Чировський. Фортепіянові соло учнів Українського Музичного Інститут, Зірки Стебельської і Дозі Сиґіди збільшили помітно мистецький характер вечора. З. Стебельська грала два музичні твори: „Поема", О. Жука і „Баркароля", М. Лисенка. Дозя Сиґіда виконала „Клич до волі", Б. Лятошинського. Хор членів Студентської Громади, під керівництвом О. Ференц відспівав чотири пісні із стрілецькою та упівською тематикою. Свято почалося фортепіяновим соло аммериканського і українського гимнів, у виконанні З. Стебельської. Його закінчено співом „Не пора, не пора" цілою залею. Гучними оплесками присутні виявляли своє признання всім виконавцям.

ПІВДЕННО-В'ЄТНАМСЬКІ ВІЙСЬКА ВВІЙШЛИ ДО ЛЯОСУ, ЩОБ ПЕРЕРВАТИ ШЛЯХ ВОРОЖОГО ПОСТАЧАННЯ

Американські вояки впорядковують і приготовляють для майбутніх операцій залишену в 1968 році американськими з'єднаннями летунську базу біля Кесань в північнозахідньому куті Південного В'єтнаму, звідки почалася офензива південних в'єтнамців на Ляос, здійснювана для припинення комуністичної інфільтрації.

Сайгон. У понеділок, 8-го лютого вранці, тисячі південно-в'єтнамських військ, при сильній підтримці американської авіяції і артилерії, вступили на територію Ляосу із наперед заповідженою метою перервати головний шлях постачання з Північного В'єтнаму для ворожих військ у Південному В'єтнамі. Про перехід на територію Ляосу офіціяльно повідомив у короткому зверненні президент Південного В'єтнаму Нгуєн Ван Тіє, заявляючи рівночасно, що ця акція „є обмежена часом і розміром". Він запевнив, що Південний В'єтнам не має жадних територіяльних амбіцій в Ляосі і також не думає в будь-який спосіб втручатися у внутрішні справи тієї країни. Південно-в'єтнамські війська відступлять з території Ляосу негайно після виконання свого обмеженого завдання — заявив президент Нгуєн Ван Тіє, додаючи, що ця акція не є поширенням війни, а тільки „необхідним актом законної самооборони В'єтнамської Республіки проти комуністичних північно-в'єтнамських агресорів". Американське командування зі свого боку повідомило і запевнило, що в цій акції на території Ляосу не будуть вмішані не тільки американські військові частини, але не буде там навіть американських військових дорадників. Американська авіяція, як і артилерія піддержуватимуть акцію південно-в'єтнамських військ із південно-в'єтнамської території — заявляє американське командування. В цьому повідомленні дальше сказано, що таке становище оправдане з уваги на те, що акція південно-в'єтнамських військ в Ляосі має за завдання „допомогти охороняти життя американського військового персоналу в Південному В'єтнамі та приспішити в'єтнамізацію війни". В політичних колах уважають, що президент Тіє був дав президентові Ніксонові право останнього голосу апробати цієї акції в Ляосі.

Київська „Радянська Україна" атакує знову Святослава Караванського

Київ. — Відомий із зібраних Вячеславом Чорноволом матеріялів, опублікованих згодом на еміґрації в книзі „Лихо з розуму", український журналіст і письменник Святослав Караванський, який був заарештований в 1965 році під час масових арештів на Україні і депортований для відсиджування свого 25-річного вироку в совєтських концентраційних таборах, із яких він був звільнений доречинцево, в 1960 році, знайшовся знову під посиленим обстрілом виданих українською мовою совєтських газет. В „Радянській Україні" з 30 січня ц. року появилася за підписом „письменників" Миколи Клименка і Якова Радченка погромницька стаття п. н. „Зрадою таврований", в якій розповідається про „зрадницьку" діяльність С. Караванського під час другої світової війни і його співучасть в діях Організації Українських Націоналістів і, як звичайно „співпрацю" із „фашистськими розвідками". Закінчується ця погромницька стаття проти Караванського, який ще далі перебуває в ув'язненні такими „ревеляціями":

Святослав Караванський

„В 1960 році (С. Караванського) достроково звільнили з ув'язнення, дали можливість повернутися до Одеси, працювати, вчитися в університеті.

Як же використав Караванський виявлене йому довір'я? Продовжив свою антирадянську діяльність. Позбавлений гранат і пістолета, взявся за ідеологічні диверсії. Не було такої антирадянської плітки, такого накле-

(Закінчення на стор. 8-ій)

ПРЕДСТАВНИКИ ООЛ І ЛЕМКО-СОЮЗУ МАЛИ ЗУСТРІЧ, СПІЛЬНО ІНТЕРВЕНЮВАЛИ В ДЕРЖАВНОМУ ДЕПАРТАМЕНТІ В ОБОРОНІ ЛЕМКІВ

Тижневик „Карпатська Русь", що появляється в Йонкерсі, Н. Й., та є офіціяльним органом „Лемко-Союзу" в ЗСА і Канаді, в своєму виданні з 7-го лютого ц. р. широко інформує про зустріч представників цієї організації та редакції газети із представниками Організації Оборони Лемківщини та її офіціяльного органу „Лемківських Вістей", що відбувалася в редакції „Карпатської Руси" 29-го січня ц. р., та про відвідини представників цих двох лемківських організацій в Державному Департаменті у Вашинґтоні 2-го лютого з проханням про інтервенції в обороні Лемків на рідній землі та на переселеннях у Польщі. В зустрічі взяли участь предсідник „Лемко-Союзу" Тимофей Феціца та секретар М. Новак і редактор Стефан М. Кичура і його співробітник Теодор Докля. Делегацію Організації Оборони Лемківщини очолював її голова проф. д-р Іван Гвозда, який на цих нарадах запропонував створення спільного Комітету Оборони Людських Прав Лемків. На конференції в Державному Департаменті від Організації Оборони Лемківщини були проф. д-р Іван Гвозда та п. Юліян Котляр, а від Лемко - Союзу ред. Стефан М. Кичура. Повну інформацію про цю зустріч і конференції передруковуємо з „Карпатської Руси" на 2-гій сторінці в цьому числі та висловлюємо про неї нашу опінію в коментарі „Діти одного народу".

В Джерзі Сити створено Відділ Т-ва за Патріярхальний Устрій УКЦ

Джерзі Сити. — В неділю, 7-го лютого, тут у приміщеннях Українського Народного Дому відбулися Громадські Збори, в результаті яких створено місцевий Відділ Товариства за патріярхальний устрій Української Католицької Церкви. Збори скликав Ініціятивний Комітет у складі Романа Качмарського, Франца Колодія та Михайла Жука. Наради, в яких взяло участь 60 осіб, започаткував молитвою всч. о. Зиновій Вачинський з місцевої української католицької парафії св. апп. Петра і Павла, а відкрив їх формально від імені Ініціятивної Групи Роман Качмарський, згадуючи, що ці наради відбуваються в порозумінні з місцевими оо. парохами. На його пропозицію обрано однодушно Президію нарад у складі: д-р Євген Котик, голова місцевого Відділу УККА, — предсідник, Микола Петришин — заступник предсідника та Франц Колодій — секретар. У Президії були також всч. отець З. Вачинський, представник Головної Управи Т-ва за патріярхальний устрій, колишній його голова та головний доповідач на цих нарадах ред. Василь Пасічняк і ред. А. Драган. Після основої і документальної доповіді ред. В. Пасічняка та ряду запитів і вияснень, учасники познайомились із статутом Т-ва та рішили одноцушно заснувати

(Закінчення на стор. 7-ій)

В Дітройті відбудеться виставка образів Е. Козака

Дітройт. — В останніх часах Культурно Громадський Клюб у Дітройті був доволі рухливий і багатий у мистецькі вистави. Згадати б тільки вистави, як Я. Гніздовського, А. Лисак, С. Борачка, Ю. Козака, А. Вирсти, а врешті збірну осінню виставу, то всі вони були на доброму мистецькому рівені і ґішилися гарним успіхом.

Досі у Дітройті не було окремої вистави образів самого ініціятора виставок і голови Клюбу, мистця Едварда Козака, який живе і працює в Дітройті від самого початку нашої „нової" еміґрації. Така індивідуальна і перша виставка має відкритися 12-го лютого в домівці Клюбу при Карпентер. Триватиме виставка через два т. зв. „вікенди" і матиме приблизно 50 образів, різнородної тематики, жанру і малярської техніки. Виставку відкриє д-р Б. Дончина.

Роман Рудницький, піяніст-віртуоз відлетів до Европи на шосту концертову туру

Ню Йорк (Н.Н.). — Відомий молодий український піяніст-віртуоз Роман Рудницький відлетів у суботу, 6-го лютого 1971 р. до Европи на вже шосту з черги концертову туру, закінчивши саме при кінці січня на замовлення Фундації Форда награвання платівок (Ернеста Голда „Симфонія для фортепіяно і чотирьох інструментів") у Лос Анджелесі в Каліфорнії. Свою нову европейську туру починає Роман Рудницький 8-го лютого ц.р. концертом-речіталем в радіо Гільверсум в Амстердамі,Голляндія, після якого негайно летить до Норвеґії для виступу з оркестрою Ставанґер у концерті А-моль Шумана. На слідуючий день, 13-го лютого матиме свій концерт-речіталь у радіо в Осльо.

На дальшу програму концертового турне Р. Рудницького входять: чотири виступи в Швайцарії, а саме 16-го лютого речіталь у театрі „Штальден" у Фрібурґу, на другий день — речіталь у Базель, а в двох слідуючих днях, 18 і 19-го лютого виступи з оркестрою в Льозанні у концерті одного з передових сучасних американських композиторів, Вілліяма Шумана, кол. президента

Роман Рудницький

(Закінчення на стор. 7-ій)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Діти одного народу

На іншому місці в цьому числі подано вістку про одну, в нашій оцінці, із найважливіших подій, яка заіснувала між поділеними дітьми одного народу — нашими лемками. Мова про зустріч Правління Лемко - Союзу і редакції його органу „Карпатска Русь" з членами Управи Організації Оборони Лемківщини та редакції її органу „Лемківських Вістей" і опісля спільні відвідини та спільна їх інтервенція в Державному Департаменті у Вашингтоні в обороні людських прав лемків на Рідній Землі. Вістку взято з повідомлення, що його надрукувала „Карпатска Русь", і також передруковано текст того повідомлення в лемківській говірці, без будь-яких змін.

Повідомлення говорить само за себе, і події, про які мова, можна тільки привітати й поставити за приклад не лише великої ідейности, любови до свого народу та щирого бажання йому допомогти, але й справжньої громадської зрілости.

Розбіжності думок і поглядів та суперечності між нашими поселенцями з Лемківщини і Карпатської України-Руси та їх нащадками в Америці мають велику і, на жаль, сумну історію. Всі ми аж надто часто забували, що ми — діти одного народу, що хоч ділять нас наші погляди і переконання, ділять різні традиції та багато інших суперечностей, одна й та сама кров пливе в наших жилах, одного ми роду і народу діти.

У цій нашій добі, коли людська нога вже втретє ступила на поверхню Місяця, коли світ справді став неймовірно малим завдяки розвитку комунікації, всі народи прагнуть миру, бо тільки це може їх врятувати від заглади. Але всі ми свідомі, що цей вимріяний мир можна досягнути тільки тоді, коли буде він збудований на волі і справедливості для всіх. Це стосується до всіх народів, зокрема до дітей того самого народу. Усі ми свідомі, що наші суперечності і розбіжності, наші довголітні чвари й свари не можна навіть при найкращій волі забути і перекреслити впродовж одного дня, але їх цілком певно можна, при нашій зрілості, підпорядкувати вищій цілі, що нею є збереження, добро і майбутнє нашого народу.

Наші лемки відкрили для нас Америку, вони створили наші установи, вони глибоко впустили наше коріння в цю благословенну, вільну землю. Очевидно, що подія, до якої відноситься цей коментар, ще не перекреслює нашого минулого, не розв'язує і не полагоджує тих багатьох проблем, що нас ділять. Але вона, при відповідній поставі всіх заінтересованих, при взаємному вирозумінні, взаємній пошані і респекті до наших різних поглядів, може стати тим першим кроком, тим початком нового, кращого майбутнього, якого ми всі щиро прагнемо.

Наші лемки і їх провідники з обидвох таборів дали нам світлий приклад їхньої зрілости, заслуживши собі цим на подив і вдячність від нас усіх, порізнених дітей одного народу.

Гасло Лесі Українки

„Хай гине цар!" — це гасло з творів Лесі Українки багатьом зустрінеться цього року на життьовому шляху і за кордоном, і в Україні, адже 1971 рік — Рік Лесі Українки. Читаюча і думаюча людина в Україні не зможе пройти байдуже повз той заклик і багато подібних, що їх кинула Леся Українка в пітьмі царсько - імперської ночі над Україною. Бо хіба ж політика царизму багато чим різнилась від політики його спадкоємців — сучасного некоронованого Миколи Палкіна, Л. Брежнєва? Хіба не окупація чужих земель, національне безправ'я, росіщення неросійських народів, переслідування інакомислячих — не таке саме в сучасній, червоній імперії, що було й за білої?

Леся Українка не даремно кинула те гасло, таке актуальне нині. Вже відгукнулись на нього 600 українських студентів у Чикаґо, демонструючи в обороні прав людини й народу в Україні. Відгукнулись на нього сотні демонстрантів - українців у Оттаві, які з ініціятиви Союзу Українських Студентів Канади зібрались на площі канадійської столиці, домагаючись звільнення з совєтського кацету молодого українського історика Валентина Мороза. 30 000 листів - петицій до прем'єра Уряду Канади Ж. П. Трюдо роздали наші студенти, і в тих петиціях виразно чути вічний голос Лесі Українки: „Хай гине цар!" Бо ті, що підписали петиції, прохають канадійський уряд, як такий, що є співавтором Декляраціï Прав ОН, порушити питання переслідування українців в Україні, домагатися від Москви звільнення засуджених Валентина Мороза, Святослава Караванського та інших оборонців тисячолітньої української культури.

ПОЛЬЩА ПЕРЕД НОВОЮ ЗАГРОЗОЮ

Мюнхен. — Відомий югославський (тепер розчарований) комуніст Милован Джілас пише в своїй книзі „Недосконале суспільство", що тепер нема єдиного комуністичного руху в світі, а є „багато комунізмів".

З комуністичною ідеєю сталося приблизно те, що пережили й переживають релігійні рухи і церковні установи: уже в перших віках після появи християнства в Церкві з'явилися різні напрями, які на свій лад глумачили Євангелію та Біблію взагалі. Це довело до розколів - єресей.

Між сповідниками віри Христової, котрі по-різному розуміли Святе Писання, настала люта ворожнеча, люди забували проповідь Ісуса про любов до ближнього. Во м'я Господа Христа йшла завзята боротьба між християнами, лилася потоками невинна кров. Єресей зазнала також релігія, заснована Магометом: і досі ще мусульмани діляться на „сунітів" і „шіїтів".

Комуністичний рух під проводом Леніна, поряд із своїми претенсіями на „науковість", є фанатичний, нетолерантний і, подібно до релігійних течій, має нахил до суцільного впливу, до необмеженого панування над душею людини. Фанатизм російських комуністів має свою традицію, що йде з історії Московщини. Московські патріярхи вважали свою Церкву за єдиновгодну Богові, а християн інших Церков не визнавали за достойних спасіння. Подібний фанатизм діяв і між католиками та протестантами від ХУІ віку.

„Москва — Третій Рим", — цей месіяністичний клич монаха Филофея ХУІ віку, дивним способом зактивізувався в XX столітті, коли в Москві створено Комуністичний Інтернаціонал. Володарі, що засіли в Кремлі, почали давати директиви всім комуністичним партіям світу, які визнали „науковість" пророцтв Леніна: він у 1920 році обіцяв своїм комсомольцям, що вони через 15 років житимуть уже в комуністичному суспільстві...

Панування Москви над компартіями світу тривало аж до 1956 року. Тільки компартія Югославії вийшла з московського послушенства в 1948 році і ледве врятувалась від „братньої допомоги" з Москви. Після промови Хрущова на 20-му з'їзді компартії 1956 року в комуністичних партіях усього світу захиталася віра в „непомильність" і „єдиноспасенність" російської компартії: злочини Сталіна, розкриті в промові Хрущова, показали, що є щось гниле в московському царстві...

В різних комуністичних партіях з'явилося прямування шукати власного шляху в політиці, незалежно від московських зразків і директив. Москва після 1956 р. не має розумових аргументів, що могли б переконати „братні партії" слухати порад і наказів „старшого брата". Коли в жовтні 1956 р. мадярські комуністи схотіли вести політику Угорщини незалежно від Москви, то уряд СССР негайно послав на Угорщину військо, яке придушило вільний рух у цій країні. Одночасно з Угорщиною у Польщі в жовтні 1956 р. почався рух проти сталінського комунізму, але тут Москва дійшла з польськими комуністичними провідниками до згоди: новий вождь Гомулка дав Москві гарантії, що єдиновлада компартії в Польщі залишиться не порушною. (На Угорщині комуністи хотіли включити до влади також некомуністів).

1968 р. прийшла „політична весна" в Чехо - Словаччині. Вольності, які дозволила комуністична партія цієї країни своїм громадянам — у пресі, в радіопередачах, у телевізії, в науці і т. д. перелякали московських самодержців. Клич комуністів Чехо - Словаччини — „будувати соціялізм з людським обличчям" зрозуміли московські ватажки як докір, їм кинутий: мовляв, з СССР „соціялізм має нелюдську твар". На таємних нарадах московські комуністичні вожді перестерігали компартію Чехо - Словаччини, щоб не забувала відомого заповіту Леніна, що соціялізм може створити тільки диктаторська компартія, що „партія веде", як писав Павло Тичина.

Побачивши, що чехословацька компартія „попустила віжки", Москва вирішила „зробити порядок" в Чехо - Словаччині своїм військом і припрягла до того Болгарію, Угорщину, Польщу і Східню Німеччину. Тепер, після радикальної „чистки" в рядах чехословацької компартії, ті самі члени партії, що протестували проти московської агресії в серпні 1968 р., пишуть про цю агресію, як про „братню допомогу"...

Колись монолітний комуністичний „горщик" тріщить і може розпастися. Тільки перевага московської зброї тримає цю кров'ю і насильством зліплену посудину, що дістає дедалі нові щілини. Свіжий приклад — страйки і заворушення робітників у промислових центрах Польщі. З тяжким серцем взято в Москві до відома, що польська компартія під проводом Гомулки не вміла відразу задушити демонстрації польської людности проти режиму і відсунула свого вождя від влади. Неспокійними очима дивляться в Москві на те, як лагідно говорять новий секретар польської компартії Ґерек і новий голова уряду Ярошевич з польськими робітниками і делегатами страйкових комітетів. Представники робітництва навіть ставлять комуністичним провідникам політичні домагання: виключити того чи іншого комуніста із Централього Комітету партії або з політичного бюра, вимагають права для робітничих рад і т. д.

Чи московські вожді вступали б у розмови з своїми

(Закінчення на стор. 8-ій)

„КАРПАТСЬКА РУСЬ" ІНФОРМУЄ

Передрук статті: „В ДЕРЖАВНОМ ДЕПАРТАМЕНТІ В ВАШИНГТОНІ В СПРАВІ ЛЕМКІВ" з „Карпаскої Руси", Йонкерс, 7-го лютого 1971 р. Передрук подано в оригіналі без будь-яких мовних чи стилістичних змін.

Недавно в нашой газеті в передовой статьи мы поминали о том, што в редакции отбылася встріча Правления Лемко - Союза и Редакции газеты „Карпатской Руси", з єдной стороны, и Правления Организации Обороны Лемковины и газеты „Лемковскых Вістей", з другой стороны. Тогды на том засіданию-встрічі между двома лемковскыма организациями и редакциями, котри сут: єдна украинского, а друга русского направления, принято не входити єдны другым в тоты справы, най кажда з них тримается своих правил и най каждый лемко называтися по национальности так, як он хоче. Треба лем, абы тоты обі организации через Головны Правления и их органы объєдинилися мысленно и вышли разом в обороні нашых поневоленных лемков в Старом Краю, а переважно, штобы закликували лемков вертатися назад на Лемковину из насильного переселения, и штобы им в том помагати всіми способами.

В пятницу 29-го января 1971 року в редакции газеты „Карпатска Русь" отбылося друге засіданиє-встріча членов обох Правлений и редакторов газет. Зо стороны Лемко-Союза взял участь Гол. Предсідатель Тимофтей Феціца и Р. Секр. М. Новак, а зо стороны Редакции — Стефан М. Кичура, як тоже от администрации взял участь И. Чергоняк, як тоже головный роботник нашой газеты учитель Теодор Докля.

На том засіданию 29-го января были утверждены рішения прошлого засідания - встрічы и были выдвигнены новы предложения. Др Иван Гвозда, головный редактор „Лемковскых Вістей" и Предсідатель Организации Обороны Лемковины вынес предложение, штобы обі организации створили всеобщий Комитет Обороны Людскых Прав Лемков. О том было обговорено и было принято приступити к тому ділу, но всеціло тоту справу ищы не было покончено. О том буде говоритися на слідуючом засіданию-встрічі.

Д-р. Иван Гвозда мал зо собом и другых двох представителей Головного Правления Организации Обороны Лемковины — Юрка Ковальчика и Пециляка, то разом они предложили Л. С. и газеті „Карпатской Руси" взяти участь в бесідах, якы мают отбытися в Державном Департаменті в Вашингтоні, Д. С., 2-го февраля 1971 року, в справі судьбы лемків в старом краю на Лемковині и на выгнанню на западі. Из Лемко - Союза Головны Урядникы погодилися с тым, штобы до Вашингтону в той справі пошол Редактор „Карпатской Руси" Стефан Мих. Кичура. А дальшы встрічы будут залежати и от того, што буде там зроблено и што буде там говоритися.

В Вашингтон до Державного Департаменту выбралися трьох: от Организации Обороны Лемковины — Д-р. Иван Гвозда и Юлиян Котляр, а от газеты „Карпатска Русь" — Стефан М. Кичура.

В назначеный час, бо о год. 3:30 пополудни высше упомянуты члены были дуже тепло, с большым уважением, приняты в Державном Департаменті в Вашингтоні высокыми урядниками, котры занимаются справами Польши, Чехословакии и Мадьярии. Принятие, як уж спомнено, началося присмном бесідом и продолжалося около єдной годины часу. Д-р. Иван Гвозда, котрый сам-на-сам постарался о тоту встрічу представителей Державного Департамента, выголосил вступну бесіду и передал доку ментальный лист урядникам, а з листом купу, бо больше, як 8 тысяч подписных листов, якы организация єдну копию передала в Объєдиненны Нации в Нью Йорку, другу копию тепер передал Д-р. Гвозда державным урядникам в Вашингтоні, а третья копия буде передана Канадскому Правительству в близкой будучности.

Показалося, што в Державном Департаменті знают барз дуже за нашых лемков в Польші, якы были переселены на запад, знают и за тых, котры выїхали в Совітский Союз, а на велике наше зачудование, там знают даже подробности тых „добровольных" и насильных переселений. Державный урядник давал много вопросов, а Д-р. И. Гвозда и Юлиян Котляр отвічали на вопросы и сами давали урядникам Державного Департамента много вопросов о том, што мы можеме робити в Америкі для помочы свого краю, а што не можеме.

Потом Д-р. Гвозда объяснил урядникам, што он привел зо собом и редактора газеты „Карпатской Руси" и познакомил ближе с характером организации Л. С. державных урядников. Д-р. Иван Гвозда сказал открыто и правдиво, што их Организация держится, як украинска, а Лемко - Союз, як русска, но то сут тоты самы лемкы, и як лемкы они в той справі, то-єст, в обороні людскых прав своих братов лемков в Старом Краю договорилися и ніт между ними по тому вопросу ниякых непорозумінний.

Тепер забрал слово редактор „Карпатской Руси" Стефан М. Кичура. Он сказал майже точно так: „Я рожденный в Америкі, мой отец почиват тоже в американской землі, а мати моя жиє на переселенню в Совітском Союзі. Але я хочу сказати, што я перший раз находжуся в Вашингтоні за цілый час мого житья. Я в прошлом, бо подряд за три

(Закінчення на стор. 8-ій)

НА МЕДИЧНІ ТЕМИ

Редаґує: д-р Михайло Данилюк

СИМУЛЯЦІЯ БОЛІВ СЕРЦЯ

При захворюванні серцевих судин, як знаємо, часто появляються типові болі в грудях. Явище це звемо стенокардією або анґіною пекторіс, і для лікування таких недомагань існує чимало різних ліків, залежно від того, на якій саме базі розвивається біль у серці. Про ці симптоми та заходи проти них ми вже чимало писали.

Цим разом порушимо справу інших болів у грудях, які фактично нічого не мають спільного з будь-якою недугою серця. Це — симульовані, себто неправдиві болі, які людина хоч і відчуває ніби у грудях, можуть мати своє джерело в інших органах, навіть дальших від серця. У таких випадках вона ніби й відчуває, що її „болить серце", але всякі досліди не дають позитивних доказів, що в неї справді хворе серце. У такої людини нормальний тиск крови, нормальна електрокардіограма, немає шумів у серці, само воно не побільшене, а досліди під навмисне введеною фізичною вправою також не виказують відхилення від нормального.

Звичайно, бувають занедужання вінцевої артерії, коли всякі досліди не дають конкретних доказів хвороби серця, але це вже справа фахівців серцевих недуг, що торкається окремих груп пацієнтів.

Чимало людей з болями в грудях мають причини цих болів поза серцем. І в таких випадках лікарі концентрують свою увагу на інших органах. Тож не дивно, що часто лікар, досліджуючи ніби серцеві болі, одночасно заряджує інші досліди: рентґен шлунка, стравоходу, легень, жовчевого міхура тощо. Пацієнт часами дивується з приводу таких заходів, думаючи, що лікар лише „так собі" робить загальний огляд. Але такі заходи мають свою підставу.

Причин, які можуть привести до болів у грудях, симулюючи серцеву недугу, може бути багато, як, наприклад, недуги хребта, що передаються на грудну клітку, міжреберні невралгії, ревматичні болі грудних м'язів, недуги або пухлини селезінки, печінки чи шлунка, недуги легень, камінці в жовчевому міхурі, недомагання стравоходу і ін.

Найчастіше симульований біль серця постає від одної з таких трьох причин:

1. Недуги стравоходу, а серед них чи не найчастіші — сильні спазми стравоходу, іноді з його роздуттям. Спазми можуть бути і спорадичного характеру, наприклад, при вживанні дуже холодних напоїв з льодом. Іноді рентґен може виявити хворобливе звуження долішньої частини стравоходу, яке в свою чергу привело до значного розширення цілого стравоходу. Нерідко буває, що на стравоході формується ненормальна заглибина, т. зв. дивертикул, яка також може дати болі подібні до болів при анґіні пекторіс. Такі заглибини можна оперувати.

2. Недуги шлунка, а особливо прорив його у грудну клітку через діяфрагму. Це явище т. зв. діяфрагмальної пропуклини, коли частина шлунка лежить над діяфрагмою дуже близько серця. Якщо ця частина дещо роздувається газом або розширяється внаслідок переїдання — постають болі, які видаються болями серця. Також корчі горішньої частини шлунка і без діяфрагмальної пропуклини можуть дати подібні болі. Часто саме роздуття шлунка газами не лише „підпирає під груди", але й „стріляє" гострими болями у груди в околицю серця. Звичайно, виразки шлунка, а іноді й дванадцятипалої кишки часто можуть творити такі картини, роздуваючи шлунок, викликаючи тиск під діяфрагму, печію або й самі болі. Лікування такої ситуації різне, воно повинно бути в руках лікаря і достосоване до пацієнта в залежності від його стану.

3. Недуги жовчевого міхура, зокрема при наявності жовчевого каміння. Це часто симулянт анґіни пекторіс, зокрема при гострих запаленнях міхура або при камінцях, які починають ставати активними. Нервова мережа черева, а особливо навкруги жовчевого міхура, розташована так, що має дуже тісне пов'язання з органами грудної клітки, і, коли постає біль в околиці жовчевого міхура, він легко передається на горішню частину черева та долішню ділянку грудної клітки, творячи іноді враження, що болить серце.

Тому не дивно, що серед різних причин потреби оперування жовчевого міхура лікарі мають на увазі і симуляцію серцевої недуги. Це особливо важливе у таких випадках, коли пацієнт справді має також якесь, навіть не дуже поважне в даний час, недомагання серця. Справа в тому, що, при наявності недуги жовчевого міхура або каміння у ньому, коли пацієнт відчуває гострі й посилені болі, часто важко буває встановити, що саме його болить — серце чи жовчевий міхур, чи має він під дану пору серцевий удар, чи атаку жовчевого міхура? А від правильної діягнози може залежати людське життя. Тому, коли атака жовчевого міхура минає, лікарі часто радять видалити його операційним способом, щоб у випадку болів можна було скоро і з певністю зорієнтуватись щодо стану серця.

Це, сказати б, лише кілька основних інформацій з дуже широкої ділянки хірургії і внутрішніх недуг, що приходять під розвагу кожному лікареві, якого питають: „Чому мене болить у грудях?" Проблематика дуже складна, як і складний людський організм, але вона завжди може бути вияснено до кінця при терпеливості пацієнта та наполегливості лікаря або, якщо потрібно, і кількох лікарів.

Особливо ми хотіли б звер-

(Закінчення на стор. 7-ій)

К. Крупський

З ДОВГОЇ І ВАЖКОЇ ДОРОГИ ЖИДІВСЬКОЇ ДІЯСПОРИ

(2)

В тому то періоді рабіни потаємно і малими гуртками навчали жидівської релігії. Подивугідним був інтелектуальний спротив жидів. У 135-му році по Христі, коли ціла країна лежала в руїнах, мала група жидів-інтелектуалів вирішила записати всі усні доктрини жидівської релігії, щоб таким способом запевнити передання традиції наступним поколінням, і скодифікувати та впорядкувати вже існуючі релігійні книги.

Всю ту працю прийшлося виконувати в умовах жорстоких переслідувань Риму. Після упадку Єрусалиму, коли римляни знищили новий осередок жидівської релігійної науки в Ябнеґу, вчені зійшлися в маленькому містечку Уші і впорядкували історію жидівського спротиву, веденого такими героями як Бар Кохба, тіло якого після тортур римляни обвинули в сувій святого письма і спалили.. Кохба заявив, що він усе життя мріяв загинути в ім'я Бога.

Як подає енциклопедія релігій світу, видана журналом „Лайф", останні слова Кохби „О, Ізраїлю! Слухай Господа Бога свого! Господь є єдиний!" — стали щоденною молитвою кожного жида. Вони є першою молитвою, яку вивчає кожен жид в дитинстві і останньою, яку проводять йому перед смертю.

Багато жидів депортовано до римських колоній в Африці та на різні острови Середземного моря. Якась частина їх самі залишили свій край і розбрелися по сумежних країнах Аравійського півострова. Ніхто з тих жидів, як з невільників, так і з утікачів, не асимілювався серед чужого оточення. Навіть перша колонія жидів у Римі постала з тих невільників, яких Помпей як переможець припровадив до того міста.

Далі в книжці Вернера Келлера йдуть розділи про розселення і життя жидів в Еспанії, Франції, Англії, Німеччині, Чехії, Польщі та окупованій нею частині України. В цих розділах впадає в очі одно явище: майже в усіх тих країнах жидівського населення на початку жиди втішалися свободою, а радше рівноправністю з іншими жителями. Вони здобували там великі осяги в ділянках господарства та культури, живучи в достатку та займаючи високі державні становища.

Однак, ясні початки чергувалися з чорними, а то й трагічними періодами, наприклад, в Еспанії, Франції та Англії, звідки жидів вигнано урядовими декретами. Таке саме було у Вавилоні, який жиди називали своєю другою батьківщиною. Там жиди мали повну автономію, вільно розвивали свою культуру і ввесь час утримували тісний зв'язок не тільки з Ізраїлем, а й з жидівськими громадянами, розкиненими по інших країнах. Вавилонська жидівська академія, яка вславилася своїм Талмудом, мала тісні контакти з жидівськими ученими в діяспорі. Вкінці всі ті здобутки у Вавилоні пішли нанівець, коли жидів вигнано з тієї країни.

Опис жорстоких переслідувань жидів інквізицією справляє пригнобливе враження. І читач мимоволі запитує себе: невже ж справді людина є найнижчим створінням? Бож звірина, коли вбиває одна другу, то, здається, не тішиться муками противника.

Майже дві тисячі років тому людина мучила і мордувала іншу людину в імені Бога, а понад 25 років тому робила те саме, але вже з наказу Гітлера і Сталіна, які давали ці свої накази в імені високих цілей збудування „Нової Европи" та побудови комунізму.

В книжці „Д і я с п о р а" вклеєно 12 карток з ілюстраціями старовинних жидівських архітектурних пам'яток, фотосвітлинами визначних жидів та образами, що представляють суди, екзекуції жидів і т. п. Серед них портрет Богдана Хмельницького з булавою, а біля нього напис: „Козацький гетьман Богдан Хмельницький, повстання якого проти польської шляхти в 1648 р. привело до одного з найгірших переслідувань в історії східніх жидів".

Не думаю, що автор „дискримінує" цим Хмельницького в очах читача. Тут про переслідування жидів написано в такому тоні, як про подібні події на Заході. Критичний читач скоріше зрозуміє мотиви Хмельницького, як мотиви тих, що вбивали жидів „в імені правдивого Бога".

На вступі розділу п. н. „Масакри на Сході" автор пише, що в році підписання Вестфальського миру, який приніс кінець 30-літній війні, нещастя спіткало жидівську спільноту, яка до того часу жила мирним життям у тій східньоевропейській оазі. Жидівські громади, що перебували під польським пануванням, зазнали переслідувань гірших, як „чорна смерть", що в 1348 р. перейшла через Західню Европу, забравши мільйони людських жертв. Тоді, як і в 1348 р., поширились були поголоски, що заразу спричиняють жиди, затруюючи воду в колодязях, щоб таким способом винищити християн.

„Століттями польські королі, — пише автор, — поширювали своє панування на південних окраїнах Польщі — на українські низини над Дніпром і Дністром. Королі і шляхта немилосердно експлуатували місцеве населення, яке жило і працювало, не маючи жадних людських прав. Тих людей уважали невільниками, які мусіли зносити найбільші тягарі примусової праці і податків. В додатку той гніт посилювався релігійною ненавистю. Ті чужі пани були римо-католики, а їхні гноблені піддані — греко-православні.

„Люди рідко бачили тих польських магнатів, які володіли країною. Шляхта рідко коли жила в своїх фільварках. Управителі та орендарі, в більшості жиди, адміністрували земельними посілостями. Шляхта давала в оренду жидам млини, молочарні, дестилярні і корчми, а також доручала їм збирати податки. Висока рента змушувала жидів витягати максимальний прибуток з їхніх підприємств. Бувши самі під тиском, жиди не з власної волі ставали інструментом визиску, і тому обурення місцевого населення зверталося проти жидів.

„Ненависть до гнобителів чужинців та „єретиків" зростала і нарешті вибухла в 1648 р., коли козацький гетьман Богдан Хмельницький зібрав українців для священної війни за волю, православ'я і проти польських панів та їхніх орендарів, маклерів-жидів, про насильства та жорстокості ви самі знаєте найкраще", — звернувся Хмельницький до народу в своєму маніфесті.

„На допомогу повсталим прийшли з Криму татари. Об'єднані козацькі й татарські війська перебили польські залоги, і це стало гаслом до повстання по цілій країні".

Келлер покликається на записані від очевидця свідчення рабіна Натана Ганновера, який казав, що козаки в шаленій фурії закопували живцем свої жертви, проколювали списами немовлят на руках матерів і роздирали їх, як риб. Часом кидали дітей у воду, щоб було легше переходити вбрід.

Він каже, що козаки не краще поводилися з поляками та їхніми ксьондзами.

(Далі буде)

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

РІК VIII. ЛЮТИЙ 1971 Ч. 1 (77)

В сторіччя поетки Українського Відродження

П. Оксаненко

ІДЕЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗВОЛЕННЯ В ДРАМАТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

„Коли стрічав гурти рабів німих, свій голос гучно подавав за них і в їх гіркій давно минулій долі все бачив образ рідної неволі..."

(Леся Українка: "Legende des siecles")

Відмінно від українських письменників-реалістів, що подавали в своїх творах реалістичні картини сучасного життя різних соціяльних верств нашого народу з усіма його побутовими подробицями, Леся Українка вихідну точку своєї творчости мала в світі ідей, а не в реалістичному змалюванні життя. Щоб втілити у своєму творі якусь ідею, щоб розв'язати якусь проблему, Леся Українка зверталася до готових сюжетів світової літератури і, абстрагуючись від історичних, соціяльних і побутових подробиць, творила цілком оригінальні зразки літературно-мистецької творчости. А тому драматичні поеми Лесі Українки — це не „драми життя" в стилі драм Кропивницького, Тобілевича тощо. Вже в 1913 р. М. Євшан казав, що у Лесі Українки органічним був дар мислення символами, її мислення було символічним. „Може тому, — припускає він, — вона мусіла полишити на боці сучасне життя при виборі тем і вічно нав'язувати до далеких, напів мітологічних тем. Це її не стримувало, давало більший простір її думкам і ширші перспективи, як може дати сучасне життя і сучасна українська „діяльність". Сюжети для своїх драматичних поем Леся Українка бере з старо-гебрейського життя, з старо-грецького, з старо-римського, і з часів раннього християнства, і з життя єгипетського, арабського, еспанського, американського і, нарешті, з доби французької революції.

Однією з найголовніших проблем, що знайшла свій найбільший відгук у всій творчості Лесі Українки, зокрема в її драматичних поемах, була проблема визволення українського народу, поневоленого російською державою, було схоже на становище юдеїв у вавилонському полоні. А тому Леся Українка і присвятила темі вавилонського полону кілька драматичних поем, показуючи у символічних образах українську дійсність, показуючи політичний полон України в самодержавній Росії, порушуючи і розв'язуючи в цих поемах найпекучіші проблеми тогочасного українського життя. В драматичній поемі „Вавилонський полон" Леся Українка показує сварку подоланих ізраїльтян та юдеїв. Молодий співець Єлеазар закликає рідні племена до єднання:

нам два шляхи — смерть або
ганьба, поки
Шляху не знайдемо на
Єрусалим.
Шукаймо ж, браття,
до святині стежки
Так, як газель води шукає
у пустині.

Єлеазар звертається з гарячим закликом до ізраїльтян та юдеїв припинити сварки між собою і взятися до спільної боротьби за визволення свого народу.

Та ж межиплемінна сварка показана і в поемі „На руїнах". У своїй зруйнованій батьківщині гебреї з горя сваряться, замість того, щоб працювати над її відродженням. Із закликом припинити внутрішні сварки і об'єднатися для спільної боротьби і праці на користь свого народу звертається до них пророчиця Тірца:

Устань, Ізраїлю! Зори
плугами
Це бойовисько, не давай
ні кроку
Землі обітованної.
Пройдуть роки, з полону
бранець верне,
Знов оживе тоді сіонська
пісня,
Високий підмурівок
одгукнеться
Ще голосніш на співи
відродження...
І бранець руку братові
подасть...

Пророчиця Тірца — це обрзз героїчного борця, що в умовах загального рабства, загального занепаду зберігав бадьорість і непохитну віру в майбутню свободу свого народу. У цих символах — образах поетка висловлює основну ідею: українці повинні припинити внутрішні сварки, повинні сб'єднатись і в цілковитій єдності і згоді між собою спільно боротися проти російського самодержавства. Цю ж ідею висловила поетка і в поезії „І ти колись боролась, мов Ізраель, Україно моя", що її написано в той же саме час, як і названі поеми:

"...Знов тьма, і жах,
і розбрат.
І знов настав Єгипетський
полон,
Та не в чужій землі,
а в нашій власній"

Виступаючи проти розбрату, проти роз'єднання українських сил, що „вростіч розбігались манівцями і попадали ворогам у полон", поетка гострими, гнівними словами картає це найбільше наше національне лихо — роз'єднаність, духовну розтіч, яка допомагає ворогам держати наш народ у неволі:

„Чи довго ще, о Господи,
чи довго
Ми будемо блукати і шукати
Рідного краю на своїй
землі?

Тому вона з горем гірким проголошує:

„Так доверши ж до краю
тую зраду,
Розбий, розсій нас геть
по цілім світі,
Тоді, либонь, журба
по рідній краю
Навчить нас, де і як
його шукать.
Тоді покаже батько
своему сину
На срібне мариво в далині
І скаже: „Он земля
твого народу!
Борись і добувайся
батьківщини,
Бо прийдеться загинуть
у вигнанні
Чужою — чуженицею,
в неславі".

У кінцевих рядках своєї поезії „І ти колись боролась" Леся Українка сама розкриває символіку своїх драматичних поем про вавилонський полон:

„Коли кінчиться той полон
великий,
Що нас зайняв в землі
обітованій?
І доки рідний край
Єгиптом буде?
Коли загине новий
Вавилон?"

Імперіялістична самодержавна Росія — ось той новий Вавилон, що про нього писала Леся Українка.

В поемі „В дому роботи, в країні неволі" поетка висловлює таку ідею: пролетаріят поневоленої нації — це „раб рабів", між ним і пролетаріятом панівної нації, навіть працюючи у важких умовах, відчуває, що він творить власні культурні й економічні цінності, зміцнює власну державу. І тому він працює „не тільки по неволі,а й з охоти". Пролетаріятові поневоленої нації все чуже, непотрібне; гебрей (представник поневоленої нації) каже своєму „товаришеві" єгиптянові (представникові панівної нації), що він „розруйнував би" всі камінні довбні!" У відповідь на ці слова робітник-єгиптянин ударив у лице гебрея. Аж тепер раб-гебрей зрозумів, що не може бути він товаришем єгиптянинові, хоч вони обидва і мають спільний дім роботи й неволі. „Я мушу знать, що я тут раб з рабів, що він мені чужий, цей дім неволі, що тут мені товаришів нема", до такого висновку приходить гебрей. Українському пролетаріятові чужа російська держава, — „цей край неволі" з його державними традиціями і культурою — таке розкриття символіки цього твору,

В одній із найкращих драматичних поем — „Оргія" Леся Українка в яскравих образах-символах показує, так би мовити, культурний імперіялізм використовування українства для збагачення української культури. Для виразу своїх думок про українське життя Леся Українка обрала і тут неукраїнське тематичне тло. Дія відбувається в Корінті, в одному з грецьких міст у добу перебування Еллади під римським пануванням. Символіка драми прозора: Еллада — це Україна, римські завойовники — царська Росія. В героїчній постаті Антея Леся Українка показує ту частину української інтеліґенції, яка високо цінить рідне мистецтво і не хоче віддати його на поталу завойовникам, не хоче працювати для них. Антей сміливо захищає права свого народу на його мистецтво. „Топтати рідних лаврів я не хочу", — каже він. — Тріюмфи в Римі — то для мене ганьба". Велику любов до мистецтва Антей поєднує з не меншою любов'ю до батьківщини. Антей ненавидить ворогів свого народу за знищення волі рідного краю, за позбавлення волі рідного мистецтва. Він убиває свою дружину Нерісу за те, що вона своїм мистецтвом служить ворогам, сам же, не витримавши ганьби, накладає на себе руку.

Антей — це образ непримиренного, безкомпромісового борця за волю рідного мистецтва. Він воліє краще вмерти, а ніж стати зрадником свого народу, своїх переконань, своєї музи. Таким же борцем була і Леся Українка, що своїм могутнім талантом служила своєму народові, рідному національному мистецтву, „орала свою вбогу ниву, рідні перелоги".

Мотив „мирної" компромісової політики, мотив ностальгії — туги за рідним краєм — це основні мотиви драматичної поеми „Бояриня". Сюжет поеми взято з історії України — з доби Руїни. Герої „Боярині" не історичні особи, вони не стільки представники давньої історичної доби, як виразники ідей та настроїв, що живили добу Лесі Українки та її покоління. Доба Руїни була багато де в чому подібна і схожа на сучасний стан України, поневоленої російським самодержавством. І тому поетка в образах минулого України відтворила новітні ідеї, розв'язала найпекучіші проблеми своєї сучасности. Головний герой поеми Степан, представник української козацької старшини, стає московським боярином. Він вірить, що „перо та щире слово" мають більшу вагу та честь, як „мушкет і шабля". Він вважає, що на урядовій посаді в Москві він зможе служити Україні, „служити родині, вірі, помагати, хоч здалека, пригнобленим братам, єднаючи для них цареву ласку". Він ладен всякими способами догоджати московському цареві, ладен „хоч би й на голові ходити, аби чогось добутися для України". Але цією пасивною угодовською політикою він нічого не може добитися. На ділі така пасивність і опортунізм рівнозначні національній зраді. І сам Степан під кінець розуміє свої помилки:

„Нас доля так уже скарала
тяжко,
Що певне й Бог простить
усі гріхи.

(Закінчення на стор. 4-ій)

Остання фотографія Лесі Українки (Травень 1913 року в Києві)

ПОХОРОН УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ В РОСІЙСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

У львівському щоденнику „Діло", г. 8/459 з 11 серпня 1913 року, був надрукований під цією назвою допис із Києва, датований днем 9 серпня (27 липня ст. стилю) 1913 року. Автор допису, позначений літерою „Х", подав у цьому дописі свої враження з похорону Лесі Українки, що відбувся 8 серпня (26 липня ст. ст.) того ж року. Передруковуємо ці враження для характеристики того становища, що в ньому перебувало українство під російським царським режимом в останні роки до світової війни. Мову залишамо здебільша без змін, усуснюючи тільки правопис. — Редакція.

„Сірою громадою в повнім мовчанню йде за труною українська інтеліґенція. Іде вулицями великого міста, загубившися серед кам'яних колосів. Столицею своєю йде, серцем України, на „нашій, не своїй землі..." Так, мовби гурт переселенців десь у чужім краю спішненько ховав свого нещасного побратима, з котрим от заїхалось у чужу чужину, за широкі моря, за високі гори.

Поліції багато. І кінної, й пішої. Певно якогось могутнього ворога ховають. Довго боролися з ним, нарешті перемогли й убили, але страшно й мертвого. Ану ж устане, гнівний і могутній, ану ж не знати звідки візьме зброю й знову почне бій! Ні, ліпше забезпечитися загоді й окружити ненависну труну військом поліцейським. Отже йдуть коло труни люди з шаблями, револьверами, затягають вузди коням, держать нагаї напоготові. А в труні — труп жінки, а не войовника. Жінки, що не держала б в обезсиленій хворобою руці нічого крім пера — але ж бо се перо страшніше за меча, коли навіть на трупа й узброїлися.

Вінків багато, але нести їх в руках невільно. Так, є таке слово „невільно". В устах поліцейського воно звучить ще краще: „нельзя!" Так от „нельзя" нести вінків у руках, навіть китиці квітів. Бо це буде виглядати на якесь масове висловлення співчуття, на якусь урочистість процесії, а „поліцейський" ідеал українського похорону — було б зволікти покійника в собачій будці на смітник і закопати скоренько на зорі.

Хтось пробує нести вінок кілька кроків, але в ту ж мить процесію пересікає, штовхаючи близьких, поліцейський і грубим рухом майже вириває вінок із рук. А у тих, хто це бачить, таке враження, мов би хтось чужий підбіг і плюнув у лиці.

І ще сумнішим повіяло духом над сірою громадою, і ще нижче похилилися усі голови, ще чорнішою стала кров, що накипає на серці.

Хтось уступив в процесію з новим вінком, а на вінку червона стрічка. Мобілізується майже вся присутня поліція — і крамольну стрічку здирають тут же, а вінок вішають десь догори підставою, обскубаний і голий. На прохання родичів віддати стрічку на пам'ятку, пристав говорить: „Палучітє в участкє".

І ще нижче спускаються усі очі вниз, мов би дивитися уже нікуди не можна, як тільки на сірий пісок брудної дороги.

Молодь пробує заспівати „Святий Боже" — і в ту ж хвилю виростають поліцаї і кричать: „нельзя!" Замовкла на півслові православна молитва. Урвавшись, ще виснуть трохи в повітрі покалічені звуки й гаснуть зовсім. А серед процесії у шапках ідуть поліцейські і поміж непокритими з пошани головами, неначе „полуштоф" (півквартівка) на церкві, чванливо синіють то тут, то там „форменниє фуражки".

Кладовище. Процесія стає, бо вхід до місця вічного спокою загороджений поліцією. Вона фільтрує тих, хто хотів би віддати „послідне цілування". Якими законами керуються — Бог святий їх знає, та на кладовище не були допущені три чверті присутніх. Коли загородили дорогу, якийсь пристав крикливо погрожував зібраним.

З тих, хто був пропущений на кладовище, може лише двадцята частина була допущена до труни — решта не попала. Ніякі протести й заяви не помогли. От і чоловік Покійної теж залишився за бортом і його не пустила поліція за огорожу.

Появляються й священики для панахиди. Складається імпровізований хор, якийсь студент виліз трохи вище, дириґує, а до нього вже підходить „околоточний надзиратель" і питається, яке його прізвище, щоб записати. Навколо сновигають шпигуни і розпитують кожного наївного українця про всіх, хто лише чимось виділився, хоча б лише фізіономією, і нотують собі у книжечках.

„Вічная пам'ять"... Але, коли хтось із громади затягував її на інший мотив, аж здригався найближчий поліцай. Напружувався, очі дивилися по-соколиному — ось-ось упіймає якусь крамолу! Але, вслухавшися, в'янув, бо то таки „вічная пам'ять..."

Прибув сам поліцаймайстер: „Чтоб мнє нікакіх прамов нє било!" — і не було їх. Тільки „Вічную пам'ять" співали й співали, але й на це крикнув пристав: „Давольно уже!" І замовкли.

Дівчина якась просить дозволу власноручно покласти китицю квітів на могилу — „нельзя"... І підійти до могили, уклонитися їй чолом низько до землі, за труд, за віщі слова, за священні дари — „нельзя". „Нельзя" почувати, „нельзя" проявити хоч у колінопреклоненні свій тихий сум і горе — „нельзя".

А потім почався „разгон публіки". Буквальний розгін. Панночок, жінок штовхали в спину, кричали „провалівай, провалівай, пока цела!" Ставши на чиюсь могилу, поліцейський чин заглядав через голови за огорожу, де в глибокім мовчанні, прибита горем стояла рідня покійної, бажаючи ще хоч хвилину побути коло дорогої могили. Говорив: „Да что ані там — до вєчера чтолі будут толочся?"

І крикнув — і почали поліцаї розганяти всіх...

В ім'я якого ж проклятого топчеться ногами по найсвятішому, що є в душі людській? Та невже ж ваш гидкий обов'язок простягається аж так далеко, щоб знущатися над горем, над маєстатом смерти?

Безсоромна брутальність, яку проявила київська поліція під командою „самого" ген. Скалона на похороні української поетки, кладе тавро сорому на всю російську самодержавну імперію. Так поводяться не державні функціонери, а хіба озвірілі дикуни.

І дістьса саме це в столиці України, де стоїть пам'ятник Богданові, що віддав москалеві нашу рідну країну.

Це нікчемна наруга над знесиленими.

Це важка образа цілого українського народу, на яку він не може залишатися в боргу. Х."

Похорон Лесі Українки — 26 липня (ст.ст.) 1913 року в Києві. На фото: похоронний похід коло будинку ч. 97 на Маріїнсько-Благовіщенській площі, де родина Косачів жила від початку 1900-их років до 1909 року. Тепер у цьому будинку Меморіяльний Музей Лесі Українки

Вас. ОНУФРІЄНКО

В РОКОВИНИ

(До 100-річчя, народження Лесі Українки).

Нащадки серця Лесі Українки —
Нові дівогі родяться серця,
Із теплим словом лагідної жінки,
Із грізним словом смілого борця.

Вони ростуть, і їхнє слово лине,
І гуєм ми сюди, за сім морів,
Як в них бренить любов до батьківщини,
Як в них кипить жіногий темний гнів.

Імен — не треба. — Нащо називати?
Жандарм нехай не знає їх усіх,
Готуюги нові у тюрмах ґрати
За їхні сміх і сльози, сльози й сміх.

У цвіті слів з маленької сторінки
Дзвенять нові, нові й нові серця,
Нащадки серця Лесі Українки —
Борця, поета, жінки-мудреця.

1970 р. Австралія

Леонід ПОЛТАВА

ПІСНЯ ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ

(Музика Андрія Шуля)

Океану не взяти за ґрати —
І тебе не вкувати в ґраніт.
Ти летиш, нагє пісня крилата,
Що любов'ю оновлює світ.

Твої огі — озера Волині,
Твоє слово — карпатські вітри;
Мають крила твої лебедині,
Нагє вірних сердець прапори.

Від Волині до Києва, Львова,
До Єгипту струнких пірамід
Гомонить твого віщого слова
Непокірна, гартована мідь!

Всюди нині ти в кожній країні,
Де ще горя лютує зима, —
Обезсмертила ти Україну
І безсмертною стала сама!

Джерзі Ситі, 1970

Леся Українка

Про поезію

... А дві мої поемки, то з'їздили „всю Польщу і всю Україну" і так до мене вернулись — в оригіналі, а друку так і не виділи. Смішні ті наші видавці, що смичуть за поли, — „давай щось нового" а даси, то воно і зостаріється, те нове, поки на світ вилізе. Колись у нас була розмова з п. Грин[евецьким] на тему поетів і поезії і тоді він мені доказував, що для України ще рано на поетів, чи може пізно, а доказ тому, хочби те, що їм (поетам)нігде подітись з своїми віршами, а хоч де й подінуться, то таки їх ніхто не читатиме, бо тепер не час на коштовні забавки. Я тоді завзято спорилась за raison d'etre поезії, але тепер то може з дечим би і згодилась, хоч таки не зовсім. Я таки й тепер думаю, що коли чиїм віршам абсолютно місця не знаходиться, то хіба через те, що вірші погані, а як вірші добрі, то від того не зопсуються, що якийсь час полежали, коли вже тепер на них рано. А щоб для поезії тепер вже було запізно, то таки тому не вірю — невже б то наша поезія „отцвела не успевши разцвести" Бо. по моєму, вона ще зовсім не вспіла розцвисти як слід. На мою думку, то в нас тільки тепер дехто починає вчитись версифікації, а більшість то і досі не признає її, а йде за правилами: „не налагай оков на вдохновеніє" та „аби душа щира"!"

Я знаю одного поета, що склав собі афоризм: „гарна рифма — погибель для ідеї" і, треба сказати, він тримається вірно свого афоризму, вже чи по волі, чи по неволі — хто його зна. Що ж до мене, то я тільки геніэві можу простить кепсько збудований вірш, та й то не завжди. Українським же поетам слід би на якийсь час заборонити писати національно-патріотичні вірші, то може б вони скоріше версифікації вивчились, примушені до того лірикою та перекладами, а то тепер вони найбільше надіються на власну ріфму та розміри.

Може смішно читати, як я просторікую на таку тему, але що ж — коли моя зброя на мене обернеться, то тим гірше для мене, а я таки завжди так говоритиму. Впрочім мене люди зовсім не за самий вірш лають, а за те, що, я мало ідейна, чи то пак мало тенденційна, але мені здається, що коли буду тенденцію за волосся притягати, то всім буде чутно, як її волос тріщатиме нещасний. А вона як схоче, то і сама до мене прийде, тоді я вже її не прожену. Та врешті, не об мені річ. Мене ще занадто мало лають; страшно, коли б не розбалуватись. Тільки мама часом скритикує гостріше, а Міша то смішить мене своїми дифирамбами, певно то неправда, що не можна бути пророком в рідному краю, бо отже можна ним бути навіть в очах рідного брата...

З листа Лесі Українки до М. Драгоманова (Колодяжне, 3 березня 1892 року), опублікованого у праці Ольги Косач-Кривинюк „Леся Українка: Хронологія життя і творчости", Ню Йорк, 1970. стор 175-176.

Ольга Петрівна Косач-Кривинюк авторка праці „Леся Українка: Хронологія життя і творчости"

Ольга Петрівна Косач народилася 26 травня 1877 року в місті Звягелі на Волині. Вона була на шість років молодша за Лесю. Так само як і Леся, Ольга виховувалася в українському національному дусі під впливом своєї матері (Ольги Петрівни Пчілки). Не тільки мати, а й старша сестра Леся приділяла багато уваги вихованню Ольги. Леся Українка написала для своєї сестри підручник „Історію східніх народів". Ця книжка 1919 року заходами Лесиної сестри Ольги Петрівни була видана в місті Катеринославі. Леся Українка присвятила своїй сестрі Ользі поезію „Як яснеє сонце". Цей вірш Леся написала у квітні 1890 р.

Ольга Петрівна Косач-Кривинюк, сестра Лесі Українки і її чоловік Михайло Васильович Кривинюк (фото з 1907 року).

Ольга Петрівна мала якнайсприятливіші умови для свого виховання. Чудова природа рідної Волині, пізніше — життя в Києві в оточенні українських видатних діячів, виїзди на літо в с. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині, а починаючи з 1899 року на хутір Зелений Гай коло міста Гадячого на Полтавщині, живий зв'язок із своїм народом — все це виховувало велику любов до України, до рідного народу.

Вищу освіту Ольга Петрівна здобула в Петербурзі. Вона закінчила Жіночий Медичний Інститут. За тих часів (до 1906 р.) це був єдиний учбовий заклад у Росії, де жінка могла здобути вищу медичну освіту, бо до університетів тоді жінок не приймали. В кінці 1904 року Ольга Петрівна вийшла заміж за Михайла Васильовича Кривинюка, що вчився тоді у Празькому політехнічному інституті, і виїхала до Праги. У 1906-1908 рр. вона перебувала в Києві, де брала активну участь у громадському житті (зокрема в Просвіті), а також часто бувала на хуторі Зелений Гай коло міста Гадячого. З 1910 року до 1922 р. Ольга Петрівна працювала в Лоцманській Кам'янці на Катеринославщині на посаді земського патронажного лікаря. Вона лікувала й опікувалася психічно хворими і дітьми-сиротами. Роки 1920-1921 були дуже тяжкими: на Катеринославщині йшла громадянська війна, шалів голод, діяльність губерніяльного земства була паралізована. У Ольги Петрівни в цей час (1920) саме народився її молодший син. Тяжкі матеріяльні обставини змусили всю родину Ольги Петрівни шукати рятунку десь в іншому місці. У той час у Могилові Подільському були значно кращі умови: там не було голоду і можна було знайти заробіток. І Ольга Петрівна 1921 р. переїхала із своєю родиною до Могилева. Тут вона працювала на посаді викладача української мови. Року 1924 Ольга Петрівна переїхала до Києва і працювала в середній школі ч. 20, викладаючи українську мову. В 1929 році залишила педагогічну працю і перейшла до наукової медичної бібліотеки, де працювала на посаді бібліографа.

Життя серед народу дало можливість Ользі Петрівні вивчити народний побут і мистецтво. Під впливом своєї матері Олени Пчілки Ольга Петрівна здавна цікавилася українськими народними вишивками. Вона зібрала і опублікувала цінний збірник під назвою „Українські народні взори з Київщини, Полтавщини і Катеринославщини".

Ольга Петрівна відома і своєю літературною діяльністю. В молоді роки в „Зорі" друкувалися її переклади творів світових письменників, підписані псевдонімом „Зірка". Ольга Петрівна переклала на українську мову з французької мови оповідання А. Доде й Жорж Занд; з англійської — твори Діккенса; з польської твори Е. Ожешко та інші. Ольга Петрівна написала цінні спогади про батька та про дитинство Лесі Українки. Особливо велику цінність становить довголітня праця Ольги Петрівни над вивченням біографії Лесі Українки, над впорядкуванням її листування і над остаточним оформленням цих розвідок в формі великої й цінної праці під назвою „Хронологія життя й творчости Лесі Українки".

Вона почала писати також спогади про свою матір Олену Пчілку, але недуга і смерть перервали цю роботу.

Ольга Петрівна Косач-Кривинюк померла 11 листопада 1945 року в місті Авґсбурзі.

Ольга Петрівна була не тільки рідною сестрою Лесі Українки, а й її найщирішим другом. Про це свідчать численні листи Лесі Українки. Як людина Ольга Петрівна приваблювала до себе своєю щирістю, добрим чулим серцем, простотою у взаєминах і своєю великою любов'ю до рідного краю і до рідного народу.

П. Одарченко

(Передрук із видання „Леся Українка: Хронологія життя і творчости").

Гурток „Книголюбів" у Філядельфії

Про те, що наше громадянство, таке жертвенне на національні і релігійні цілі, рівночасно не доцінює вартости книжки, найкраще свідчать крамничні полички роками заповнені непроданими книжками, а також твори письменників видані грішми авторів накладом тільки 1.000 або й 500 примірників. Думку перебороти байдужність і заохотити громадянство купувати книжки подала пані Наталія Чапленко, засновуючи при Союзі Українок Америки гуртки Книголюбів. Філядельфійський гурток існує від 1966 року спочатку під керівництвом світлої пам'яті п-і Ольги Фацієвич, а тепер перебрала її працю п-і Марія Харинова, секретарство веде увесь час пані Марія Романенчук. Гурток дуже активний, складається з 14 членок, які в домівці Союзу Українок раз в місяць провадять дискусію над прочитаним твором, часто посвячуючи кілька хвилин на обмін думками про світову літературу, або іншими новинками. В першу чергу гурток читає твори письменниць і письменників видані на еміґрації, однак прочитано багато творів з-поза „Залізно заслони". Згадати б такі: „Собор", „Собор в риштованні", „Грань", „Мальви", „Берег чекань". Раз в рік гурток організує більшу імпрезу „з чаєм", а дохід з тих імпрез гурток дає на такі цілі: Видання дитячих книжок, Фонд жіночої преси, Видавничий фонд Лесі Українки. Відбулися наступні імпрези: Літературний вечір в честь В. Симоненка, Вечір присвячений полевим духовникам УГА з нагоди видання книжки „Полеві духовники УГА" о. Лебедовича і Вечір письменниць, що живуть у Філядельфії. Гурток за час свого існування купив і також продав на імпрезах понад 600 книжок, чим також допоміг письменникам. Здавалося б, що число 600 проданих книжок невелике, але якби було таких сто гуртків, тоді б воно зросло до 60 тисяч, а крамничні полиці заповнялися б все новими творами письменників.

Ярослава Острук

ІДЕЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗВОЛЕННЯ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

Хто кров із ран теряв,
а ми із серця.
Хто засланий, в тюрму
замкнутий був,
А ми несли кайдани
невидимі

Оксана виходить заміж за Степана. Вона спочатку поділяє думки свого чоловіка, але зіткнувшися з суворою дійсністю, переконується в помилковості й шкідливості угодської політики. Опинившись на чужині, Оксана не може примиритися з чужим побутом, де жінку вважають за невільницю, де панують дикі, осоружні звичаї, де „палі, канчуки, холопів продають". „Та це ж якась неволя бусурменська" — протестує обурена до краю Оксана, що звикла до волі, до вільного життя. „Та й осоружна ж ця мені Москва!" — з палким, гнівним протестом заявляє вона. Угодовщина, ця „мирна політика" з уст Оксани одержує рішучий засуд: „Боялися розливу крови, а не подумали, що буде, як утихомириться все!" Вона бачить тяжкі наслідки цього „утихомирення":

„Зломилась воля,
Україна лягла Москві
під ноги.
Це мир по-твоєму — ота
Руїна?"

Оксана зрікається їхати додому з сорому, що вона не брала активної участи в боротьбі за визволення України, гостро картаючи за це й Степана:

„Сидів у запічку
московськім,
Поки лилася кров, поки
змагання
велося за життя там
на Вкраїні, —
тепер, як „втихомирилось",
ти ідеш
того ясного сонця заживати,
що не дістали руки
загребущі,
та гасм недопаленим
втішатись".

Оксана приходить до переконання, що тільки „мушкетом та шаблею" можна успішно воювати за свободу, вона визнає, що пасивність і угодовство межують з національною зрадою.

Вмираючи з туги за Україною, Оксана лишає Степанові свій заповіт: „Борцем не вдався ти, та після бою подоланим подати пільгу можеш", щоб змести чорну пляму зради, яку він фактично чинив своєю службою у ворога. Герої „Бояриня" так само, як і герої драм з екзотичними сюжетами, — це виразники ідей Лесиної сучасности. В образі Степана поетка показала ту частину української інтеліґенції кінця XIX та початку

Климент Квітка чоловік Лесі Українки (Фото з 1920-их рр.)

XX віку, яка провадила угодовську політику. Одірвавшись від маси, від народу, від активної боротьби, ця інтеліґенція фактично виконувала ролю зрадників української національної справи. В особі Оксани поетка показує національно свідому українську інтеліґенцію, що, попавши в пазурі московського самодержавства, не має сили вирватись на волю і конає на чужині. Устами Оксани і її брата Івана промовляє сама Леся Українка, засуджуючи всякий опортунізм і проголошуючи єдино вірне гасло запеклої боротьби проти ворога.

У проаналізованих драматичних поемах Лесі Українки основні ідеї такі: 1) ідея консолідації національних сил; 2) ідея вільного розвитку національного мистецтва; 3) рішуче засудження компромісової угодовської політики в боротьбі за волю рідного народу. — Ці ідеї висловив у своїх творах ще Т. Г. Шевченко. Пригадаймо його „Молитви", де він благає Бога послати нам „єдиномисліє" і „братолюбіє"; пригадаймо, з якою гідністю відкинув Шевченко поради писати по-російському (про „Парашу, радость нашу").

На новому матеріялі, взятому з історії старої Юдеї, з історії Греції, Риму та України XVII ст., Леся Українка висвітлила найактуальніші проблеми українського сучасного життя і з великою переконливістю розв'язала їх. Провідні ідеї згаданих творів Лесі Українки ще довго зберігатимуть свою свіжість і актуальність для нас і для майбутніх поколінь.

(Передрук з додатку до час. „Наше Життя", ч. 13 (45), Авґсбург, 23 лютого 1946).

Петро Одарченко

УКРАЇНСЬКІ ДУМИ У ВИКОНАННІ БАНДУРИСТА ЗІНОВІЯ ШТОКАЛКА

(Альбом звукозаписів „О, думи мої" — за редакцією С. Максим'юка та з його нотатками про бандуриста (українською й англійською мовами). Мистецьке оформлення М. Григор'єва. Нью-Йорк. Видання „Сурми").

Звукоредактор альбому „О, думи мої" Степан Максим'юк, використовуючи найновіші досягнення звукозапису, підготував високоякісні видання, присвячуючи його другим роковинам з дня смерти бандуриста Зіновія Штокалка, прекрасного виконавця українських дум та інших пісень.

Зіновій Штокалко

Одночасно це видання можна вважати і вшануванням 100-ліття з дня народження двох видатних діячів української культури, що найбільше зробили для збереження українських народних дум — Лесі Українки і Філарета Колесси*). Леся Українка, не зважаючи на тяжкий стан свого здоров'я, на матеріяльні труднощі організувала і забезпечила з своїх скромних коштів експедицію фольклориста-музикознавця Ф. Колесси для записування дум у 1908-1910 рр. на Полтавщині за допомогою фонографа. В листі до Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові (21 вересня, 1908 р.) Леся Українка писала: „Просьба поспішити з виданням уже зібраних і збиранням дальших матеріялів кобзарських оправдується тим, що вже крайня пора надолужити хоч тепер ту марну страту часу, якою прогрішилося українське громадянство в справі зберігання тих предивних, єдиних на цілий світ пам'ятників творчости нашого народу. Я думаю, шановне Товариство згодиться, що кобзарські мелодії дум скоріше гинуть, ніж строфові пісні, що кожен рік, кожен день навіть може завдати невіджалованy страту, коли який старий кобзар сховає з собою в могилі нікому не передані співи. Разом з тим Хв. Товариство, переглянувши зроблені у д. Колесси записи, певне, переконається, що кобзарські мелодії далеко інтересніші, ніж мелодії строфових пісень, що видання кобзарських мелодій дасть нову, і може, найбільшу підвалину національній гордості, бо се таке з'явище, з яким наші сусіди нічого виставити до порівняння не можуть". (О. Косач-Кривинюк. Леся Українка: Хронологія життя і творчости. Н. И., Вид. УВАН, 1970, стор. 821). З цього листа бачимо, як високо оцінювала Леся Українка наші народні думи.

Т. Шевченко ставив українські народні думи вище рапсодій Гомера: „Я читав Гомера . . . й вичитав, що в Гомера нема нічого подібного до наших історичних думепопей, як от, наприклад, думи: „Іван Коновченко", „Сава Чалий", „Олексій Попович пирятинський", або „Втеча трьох братів озівських", або „Самійло Кішка", або, або — та їх не перечислиш. І всі вони такі величні, прості та прекрасні . . ." (Т. Шевченко. Твори. Т. 8. За ред. П. Зайцева. Вид. М. Денисюка, 1960, стор. 201-202).

І коли Леся Українка одержала від Ф. Колесси перший том його славнозвісної праці „Мелодії українських народних дум" (записи дум від кобзарів, розшифровані з фонограм і відредаґовані Ф. Колессою), то вона з полегкістю і з радістю написала Ф. Колессі: „Високоповажаний Добродію! Дуже дякую Вам від себе і від імени мого чоловіка за надіслану книжку „Дум". Незвичайно втішно було мені бачити сю велику працю викінченою і доведеною до ладу Вашим високоосвіченим старанням. Тепер уже справді можна сказати: „Наша пісня, наша дума не вмре, не загине!" Честь Вам і дяка за Ваші труди!" (25. V. 1911). (Л. Українка. Твори. т. 5, к. 1956, стор. 591).

Так спільними, „соборними" зусиллями великих діячів обох частин України була успішно закінчена великої історичної ваги праця над врятуванням неоціненої культурної спадщини українського народу.

Видані „Сурмою" з ініціятиви Степана Максим'юка дві платівки з записами чотирьох українських народних дум у високомистецькому виконанні Зіновія Штокалка — це не тільки вшанування славного бандуриста, а також і вшанування 100-річчя з дня народження Лесі Українки і Філарета Колесси, які так багато зробили для збереження величного пам'ятника національної культури українського народу.

Видання звукозаписів українських дум у виконанні З. Штокалка цінне ще й тим, що воно заповнює ту прогалину, яка існує в Україні в цілій ділянці. Як свідчить С. Максим'юк у своїй статті „Звукозаписи українських дум" (Календар „Новий Шлях", 1969; „Музичні Вісті", червень-вересень, 1970), в Україні за останні двадцять років записано на платівки лише . . . дві думи у виконанні Ф. Жарка „Невольницький плач" і „Дума про Самарських братів". І тому не дивно почути скарги кращих представників української інтеліґенції з приводу того, що в Україні ніхто не дбає про збереження і поширення творів українського героїчного епосу, що в Україні пропаґують і популяризують безвартісні пісні, але іґнорують золоті скарби нашої народної творчости. Побувавши на вечорі українських дум у клюбі письменників у Києві в березні 1968 року, Василь Шевчук у своїй статті „Прекрасне і неповторне" („Літ. Україна", 5 березня, 1968 р.) пише: „Цей вечір дум примусив думати. И не так про те, що кобзарів стає все менше й менше, що знижується їхня майстерність, — як про народну творчість, про долю дум. Ми часом схожі на того скнару-рицаря, який сидить на скринях золота й задовольняється шматком черствого хліба. Прислухайтесь, що ми співаємо, і порівняєте з тим, що ми маємо." (Цит. за статтею С. Максим'юка).

Хай ці слова Василя Шевчука примусять і нас — українців „не в Україні сущих", — подумати над тим, що ми співаємо і що ми маємо, подумати про використання і популяризацію золотих скринь нашої багатої пісенної творчости. До них належать і звукозаписи дум у виконанні Зіновія Штокалка. Бандурист З. Штокалко мав, як слушно зазначає Роман Савицький, „особливо фоногенічний голос і гру" та дуже добру дикцію.

Вибір дум безперечно вдалий. Ось зразок найдавніших українських дум XV-XVI ст. — „Дума про козака Голоту". На доброго лицаря-козака нападає чужинець-татарин. Він хоче козака „живцем у руки взяти" і продати його в неволю. Але козак — що уособлює непереможність народу — перемагає чужинця — не тільки своєю фізичною силою, а й своїм розумом. А ось одна з найпоширеніших і найулюбленіших дум українського народу, „Дума про втечу братів із города Азова, з турецької неволі". Вона відзначається високогуманним змістом і високими мистецькими якостями. Образ наймешого брата „пішого пішаниці", що гине „на безвідді, на безхліб'ї", протиставляється жорстокому егоїстичному старшому братові, що залишає свого наймешого брата в біді та ще й бажає йому смерти, щоб не довелося з ним ділити спадщини. Але Бог карає жорстокого брата. Третя дума „Про Олексія Поповича" — про яку з великим захопленням писав Т. Шевченко — відзначається своїми ідеями глибокого гуманізму та високої народної моралі. Обтяжений великими гріхами, запорожець Олексій Попович знаходить у собі силу і мужність покаятися і принести себе в жертву для врятування козаків. І, нарешті, четверта дума, що її з таким почуттям і майстерністю виконав З. Штокалко — це широко популярна в народі „Дума про Марусю Богуславку". Сімсот козаків-невольників тридцять сім літ перебувають у турецькій неволі. Вони не знають, що завтра буде найбільше свято християнське — Великдень. Про це їм нагадує „дівка-бранка, Маруся Богуславка", яка в неволі „потурчилась, побісурманилась", проте не втратила почуття жалю і співчуття до своїх нещасних земляків. Ризикуючи своїм власним життям, вона відкриває темницю і визволяє козаків.

Хай же кожен українець з увагою прослухає ці перлини героїчного епосу українського народу. Особливо це важливо для нашої молоді. Для популяризації українських дум та пісень історичних конче потрібно перевидати рідкісну тепер книжку Д. Ревуцького „Українські думи та пісні історичні" (1919 і 1930). Про цю книжку ніде тепер не згадують, бо в ній багато пісень та коментарів про московську неволю. Ця книжка є в бібліотеці Колумбійського університету.

*) Обоє народилися 1871 р.

Остап Тарнавський

ЧЕТВЕРТИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ В ЕКЗИЛІ

Четвертий з черги з'їзд Об'єднання Українських Письменників в екзилі „Слово" відбувся в днях 28 і 29 листопада 1970 в залях Українського Інституту Америки в Ню Йорку. З'їзд нав'язував до традиції попередніх з'їздів ОУП „Слово" в роках 1958, 1964 і 1968 і був маніфестацією об'єднання українських письменників, які живуть у різних країнах нашої землі, в праці в одному літературному процесі.

Відкриваючи з'їзд, голова Об'єднання „Слово" Григорій Костюк нагадав, що з'їзд відбувається у п'ятидесятиріччя, коли єдиний український літературний процес, що йому шлях простелила відновлена українська державність, від 1920 розчепився на дві течії - в Україні і поза її межами. З'їзд відзначував теж 25-річчя першої організації українських письменників на чужині - МУР (Мистецький Український Рух), що в його проводі були основники „Слова" Улас Самчук і Юрій Шерех-Шевельов, які кореспонденційним шляхом беруть участь і в цьому нашому з'їзді.

Голова „Слова" нагадав перший з'їзд письменників, що його тоді особисто вітав президент УНР в екзилі Степан Витвицький та й голова Комітету Америки Дмитро Галичин.

Згадуючи тих заслужених діячів, з'їзд письменників вшанував їх пам'ять, як і встанням з місць й однохвилинною мовчанкою письменники вшанували пам'ять тих членів „Слова", які відійшли від нас, а саме: Івана Багряного, Костя Бульдина, Петра Волиняка, Ярослава Геруса, Володимира Державина, Володимира Дорошенка, Федора Дудка, Павла Зайцева, Олексу Варавву-Кобця, Людмилу Коваленко, Миколу Лазорського, Данила Лобая, Оксану Лятуринську, Ольгу Литвин, Євгена Маланюка, Федора Одрача, Михайла Ореста, Марію Остромиру, Тодося Осьмачку, Софію Парфанович, Володимира Радзикевича, Володимира Русальського, Олексу Сацюка, Олексу Сеника-Запорізького, Михайла Ситника, Дмитра Соловея, Олексу Стефановича, Зенона Тарнавського, Івана Шкварка, Миколу Шлемкевича, і Зиновія Штокалка - Бережана.

Проводила з'їздом Президія під головуванням одного з основноположників „Слова" Юрія Лавріненка у складі: Богдан Бойчук, Василь Гайдарівський, Йосип Гірняк (почесний член „Слова"), Святослав Гординський, Докія Гуменна, Іван Керницький, Григорій Костюк і Остап Тарнавський. Запрошуючи голову „Слова для виголошення звідомлення, Юрій Лавріненко подякував йому за те, що він з посвятою тягнув роботу Об'єднання, добившися в міжчасі поважних успіхів, включно з правним (чартер).

У двогодинній доповіді Григорій Костюк подав перегляд організаційної і творчої праці Об'єднання „Слово" за п'ятнадцять років його існування. Він акцентував свою увагу головним чином на всіх літературних жанрах (проза, поезія, драма, критика, мистецький переклад), в яких успішно працювали члени ОУП „Слово". На закінчення голова накреслив деякі напрямні дальшого розвитку літератури поза межами рідного краю. Він також подав, що члени „Слова" опублікували чужими мовами 32 твори окремими книжками, та понад сотню оповідань, статтей, есеїв і рецензій в різних журналах, збірниках і альманахах англійською, німецькою, еспанською, портуґальською та іншими мовами світу. Письменники, що вийшли з рідної землі, не залишили своєї зброї - рідного слова. Вони залишились на чужині тому, що вони полюбили свободу і повернуться у рідний край тоді, коли туди повернеться свобода.

Доповненням до критичної аналізи творчости членів „Слова" була виставка видань „Слова" і видань членів „Слова", підготовлена Романом Дорошем у долішній залі будинку Інституту. Понад дві сотні книг становило лише частину письменницького дорібку наших письменників, але й ці книги говорять про велику працю, що її виконують українські письменники в екзилі.

В другій частині з'їзду відбувся панель з дискусією на тему: „Українська література в діяспорі; міркування про її майбутнє". Першу доповідь виголосив Іван Фізер. Він говорив про обмежені можливості літератур національних меншинних груп в Америці, бо вітальність цих груп постійно послаблюється. Богдан Рубчак вийшов із тези, що літературу не можна відділити від середовища. Людина мусить мати контакт із світом, в якому живе. Він бачить розвій української літератури у намаганні піднести її на вищі позиції; він проти псевдокритерій і псевдовартостей, що їх застосовує у нас критика з почуттям патріотичної відповідальности, спихаючи в той спосіб літературу до ролі політичної пропаґанди. Рубчак проти замикання літератури в ґетто, він за тверезу дефініцію літератури, що її визначає західній світ. Борис Олександрів виступив в обороні традиційної літератури, що її він визначував, як зберігання золотих зерен взятих від майстрів. Він підкреслив, що стан і майбутнє літератури в діяспорі залежить від того, чи вона доходить до читача, чи є суголосною з настроями читача, з його ідеями і бажаннями. Поезія, що не знаходить контакту з читачем, а такою він вважає поезію деяких модерністів з Нюйоркської групи приречена на вмирання. Богдан Бойчук підготовив був статистичні дані, що могли створити образ дальшого розвою нашої літератури поза Україною. Але почувши, що може бути цікава дискусія, він відступив свій час для дискусії.

І справді почалась жива виміна думок, в якій крім доповідачів взяли участь приявні письменники Марія Струтинська, Діма, Ляриса Онишкевич, Юрій Лавріненко, Микола Понеділок, Юрій Тарнавський, Тарас Гунчак і інші. Дискутанти підтримували то модернізм, то традиціонізм, а ще інші піддавали думку знайти поєднання для обох напрямків. Цікаво говорив Юрій Лавріненко, що радив традиціолістам не так наслідувати майстерність давніх майстрів, але радше наслідувати їхні намагання творити нове, бо й це нове визначило їх модерністами у свій час. На закінчення взяв слово голова „Слова" Григорій Костюк, щоб зробити загальні підсумки і подякувати учасникам панелю. Дискусія на актуальну тему нашого літературного життя з живою виміною думок вказала, що тема її була на часі і потрібна. Вона напевно донесла до всіх засадничу правду, що література - це живе явище. Вона постійно змінюється, оновлюється, як і само життя. Кожний новий автор, кожний новий твір - це новий світ. Наслідування давніх, нехай і найбільше майстерних зразків, без оновлення - це смерть літератури. Англійський поет Вілям Єйтс сказав, що нова поезія згодом буденніє, її мова стає щоденною мовою і тоді поети мусять шукати оновлення мови навіть звертаючись до вульґаризмів, чи й незрозумілих висловів, бо лиш це постійне оновлення запевняє вічне життя поезії. Те саме мусять робити і наші поети - шукати нової мови, бо мова це матеріял їхньої творчости. Проводив панелем Остап Тарнавський.

Того ж самого дня відбувся літературний вечір, що його підготовив і вів Богдан Бойчук. Вечір в головному був присвячений пам'яті трьох майстрів поезії померлих в останніх роках, а саме: Евгенові Маланюкові, Оксані Лятуринській і Олексі Стефановичеві. Добірку віршів цих поетів рецитували артисти Ольга Кириченко й Ігор Шуган. З прози артистка Клявдія Кемпе-Гош відчитала уривок оповідання Василя Гайдарівського. Далі Ольга Кириченко читала вірші Лідії Далекої, а Юрій Денисенко рецитував поезію Ігоря Качуровського. Борис Олександрів з Канади прочитав кілька своїх ліричних поезій, а Іван Смолій читав віршовані гумористичні образки з літературного життя на еміґрації, ще від МУР-у починаючи. Третя частина вечора була присвячена творчості наймолодших. У цій частині виступили із читанням своїх перших спроб творчости Уляна Близнак, Вірляна Ткач і Марта Навроцька. Юрій Денисенко відрецитував декілька віршів молодого поета Романа Бабовола.

У вечорі взяли участь учасники з'їзду, як і представники інших мистецьких об'єднань і численна публіка. Після вечора відбулося прийняття під час якого учасники при перекусці мали нагоду обмінятися думками і порозмовляти. Дружні розмови затяглись аж поза північ.

Наступного дня, в неділю, 29 листопада відбулися діло-

В. Процович

МИХАЙЛО НЕЧИТАЙЛО-АНДРІЄНКО

У каталогах останніх трьох міжнародних виставок модерного мистецтва — Берлін (1969), Цюріх і Лондон (1970) — зустрічаються імена двох визначних українських мистців — Олександра Архипенка і Михайла Андрієнка. Коли особа Архипенка є вже досить відома нашому загалові та в міжнародних мистецьких колах, то про малярство Андрієнка досі знають лише мистецтвознавці і не багато людей, які цікавляться культурними справами.

Наше століття, з величезними засобами реклями і пропаганди представляє дійсність однобічно. Знаємо тільки про тих діячів культури, про яких подають нам вістки часописи, книжки, радіо і телевізія. Інші, хоч можуть бути і геніяльні, якщо самі, або їх приятелі чи прихильники, не подбають про належний розголос, можуть лишитися в забутті і стати вдячним сюжетом для майбутніх дослідників, які будуть „відкривати" великі і невідомі таланти...

До таких скромних, але визначних мистців-малярів належить Михайло Андрієнко.

В останніх десятиліттях багато малярів вдається до таких підходів у малярстві, щоб могти ними заінтригувати глядача і прикувати його увагу з першого моменту. Чи це буде незвичайність сюжету, чи сильні яскраві кольори, чи навіть величина полотна і штудерність фактури, або якась інша небуденна ініціятива, яка може на мить захопити пересічного глядача. Такі „трюки" Андрієнкові чужі. Вартість його творів полягає у надзвичайно гармонійному співвідношенні сюжету, композиції, кольорів і навіть фактури: всі ці елементи творять у нього органічну цілість і кожна його картина має свій власний стиль. А коли йде про самі композиції творів Андрієнка, то вони є такі досконалі, що можна б їх давати до підручників композиції, як взірці для студентів.

Малярські твори Андрієнка з періоду кубізму і конструктивізму вже тепер входять у світовий фонд клясиків цих стилів, а його паризькі красвиди можна поставити, без перебільшення, на рівні таких славних французьких майстрів пейзажистів як М. Утрільо чи А. Марке.

Творчість Андрієнка вартісна і цікава не лише своєю високою якістю, але теж і різноманітністю стилів. Мистцеві доля дозволила без перешкод працювати в малярстві довгі роки, починаючи з 1914 року (ще за студентських часів він брав участь у більших виставках) аж до сьогодні, і, не зважаючи на свій вік, він далі творчо працює. Андрієнко живо реагував на всі нові прояви і напрямки в мистецькому житті і завжди стояв в авангарді малярства XX ст. Почав він свою творчість від кубізму, в якому малював і фігуративні і цілком абстракті композиції. Таким чином, він з Архипенком, були першими нашими мистцями, які дали кубістичні твори, а коли йде про чисто абстрактний кубізм, то він у нас, мабуть одинокий. В дусі кубізму* працювали якийсь час О. Грищенко, С. Левицька, А. Петрицький, І. Кавалерідзе, М. Жук, П. Ковжун, О. Сорохтей, В. Гаврилюк. На жаль, більшість їх творів не збереглися, нема навіть фотографій з них. Особливо цікаві є з цього періоду проєкти декорацій і костюмів Андрієнка, його діяльність в театральному мистецтві в роках 1920-1930 (Одеса, Букарешт, Прага, Париж) здобула загальне визнання, про що писала в той час мистецька критика.

Після періоду кубізму Андрієнко дав цілий ряд конструктивістичних праць, майже всі абстрактні, за якими тепер побиваються колекціонери.

В 1930-их роках Андрієнко цікавився сюрреалізмом і цей період відзначається не так абсурдністю композиції, як це тоді було в моді, а радше особливістю кольорів, які надавали картинам надреалістичні прикмети, так, що сюрреалізм Андрієнка полягає в першу чергу в спеціяльних кольорах, а далі у самих темах, що трактували філософічні проблеми. В цей час мистець теж багато працював над портретом і брав участь в паризьких сальонах, де виставляли портретне малярство.

Дуже багато часу Андрієнко присвятив для красвиду, передовсім міського, точніше — Парижу. В його красвидах живуть неіснуючі вже квартали старого міста, які він змалював зі зворушливим ліризмом. У кожну пору року він знаходив цікаві кутки у різних дільницях міста і їх фіксував на полотні. Крім самих красвидів, він описав теж жанрові сцени міського життя, які вже творять своєрідний документ — літопис життя Парижу середини XX віку. Мало хто з мистців відчув так глибоко атмосферу Парижу і зумів її так талановито передати на полотні як Андрієнко. Він малює радо красвиди під час частих подорожей — по північній і південній Франції, Еспанії, Італії, Бельгії і Голляндії.

Десь від кінця 1950-их років Андрієнко почав творити абстрактні, нефігуративні композиції, і як влучно завважують критики, він вніс до абстракціонізму велику малярську культуру і довголітній досвід. Його абстрактні картини, це не лише матерія і кольор, але вони мають рівночасно певний зміст, відображують якісь проблеми і думки. Це не є теж поворот до абстракціонізму з часів кубізму і конструктивізму. В цьому напрямі мистець працює під сучасну пору, а його винахідливість і допитливість допомагають йому творити все нові й оригінальні композиції, які відразу знаходять колекціонерів, так, що тяжко мистцеві зірвати одну нову серію для плянованої виставки.

Михайло Нечитайло-Андрієнко** народився 29 грудня 1894 р. в Херсоні. Мистецьку і правничу освіту одержав у Петербурзі 1912-1917 рр. Якийсь час працював в Одесі і Херсоні. В 1920 році виїхав на Захід, спершу задержався в Румунії, потім два роки жив у Празі, де багато працював для кількох театрів. Від грудня 1923 року постійно живе в Парижі. Там бере участь в різних збірних виставках-сальонах (Осінному, Незалежних, Сучасного Портрету), як теж у більших міжнародних виставках у Франції і в інших країнах. Його твори є у музеях і збірках Парижу, Лондону, Відня, Львова і Ню Йорку.

Від десятка років Андрієнко проявляється теж в літературі. Кілька його новель, оповідань та есеїв появилися в журналі „Сучасність" (Мюнхен) і в „Нотатках з мистецтва" (Філядельфія).

* Тема — кубізм в українському мистецтві жде свого дослідника. В VI-томовій Історії Українського Мистецтва (Київ, 1970) цей напрямок засуджено як формалістичне декаденство.

** Про Андрієнка досі вийшли дві монографії: АНДРІЄНКО, текст Володимира Січинського, АНУМ, Львів, 1934., МИХАЙЛО АНДРІЄНКО текст Володимира Поповича, Сучасність, Мюнхен, 1969.

Оксана КИЯНКА

ДОЩ

Я — дощ.
Пригащаю я землю з прозорої гаші
І росою кроплю золоті її коси.
На блакитній хустині малюю веселки.
Простягаю їй руки і з нею танцюю.
Я — дощ.

Багатобічна вартість книжки

Книжки мають вартість не так наукову, як радше практичну. Такий фейлетон п. з. „До чого служать книжки" прочитала я в щоденнику „Маямі Нюз". Переповідаю його своїми словами.

Коли вам докучають діти, дайте їм погратись книжками. Це їх на декілька хвилин заспокоїть, і не жалійте кілька вирваних, або олівцем помазаних листків. Докучають вам в літі мухи? Ужийте книжку замість мухобійки. Можете також книжкою вигнати кота з кімнати, кидаючи в нього книжкою. Обов'язково купіть шафу-бібліотеку, вона тепер дуже модна, але звертайте увагу, щоб її кольор і стиль відповідав меблям вашого „лівінґруму". (Бібліотеки тепер, з огляду на ощадність приміщення, модні в сальоні.) Заповніть її вщерть книжками, це також практично. Купуйте книжки тільки в полотняних обгортках, в кольорах червоних, зелених та інших ярких. Наголовки мусять бути позолочені, тоді наголовки книжок і прізвища авторів краще пам'ятаються. Велика кількість таких книжок піднесе вартість вашу інтелектуальну, бо кожний, хто побачить велику бібліотеку, зачислить вас до інтеліґентів. Накінець ще одне дуже важливе. На столику мусить лежати відкрита книжка на доказ, що ви зацікавлені літературою. Крім того, книжка на столі дасть можливість гостеві, перелистковуючи її, виповнити час мовчанки, а навіть в часі, коли господарі вийшли з кімнати приготовити „коктейл", гість прочитає одну, або більше сторінок книжки, і це дасть йому можливість розпочати розмову про неї. Отже, купуйте книжки і закладайте бібліотеки у ваших сальонах, вони пригодяться!

Як із цього сатиричного фейлетону видно, і в американців не краще з книжками.

Ярослава Острук

Ю. Пундик.

НА ЗАХІД ВІД ДНІПРА

„На захід від Дніпра", збірка оповідань видана 1970 р. Видавництвом „Дніпрова Хвиля" у Мюнхені, це письменницький дебют Катерини Штуль. Слово „дебют" нагадує традиційні „балі дебютанток" — похід граціозних пар під звуки мелодійної музики. Граціозність і тиху ніжну музику душі, навіть тоді, коли авторка з сарказмом розглядає персонажі своїх оповідань, відчуваєте через всю збірку. От помер старий Роберт, мрією якого було, щоб його душа переселилася в жіночий, „прозорий, з мережива кольору тіла" бюстгальтер. Що справді сталося з його душею після похорону, не знаємо. Але під час похорону вона сидить збоку і цинічно аналізує фальшивість зовнішньої жалоби родини. Але і в цю прозаїчність буття вривається акорд ніжности несподіваною появою на похороні колишньої подруги Роберта, Шанталь, яка прийшла на похорон не з обов'язку, а тому, що їх колись в'язала любов. Або згадати глибоку ніжність, якою Катерина Штуль описує драму сліпнучого скульптора Дем'яна, який скриває перед дружиною свою надходячу сліпоту, а вона, здогадуючись, не виявляє перед ним своїх здогадів, щоб підбадьорити його в його творчості і берегти їхнє життєве щастя, „цей химерний райський птах, якому невідомо, коли захочеться відлетіти".

Клясичним зразком душевної глибини є така сценка з оповідання „Славочки": Маленька Славочка переходить крадькома Збруч з Радянської України на захід до Галичини. Залишена мамою на східньому березі, поки провідник не вернеться забрати її, вона спершу лякається, але потім пригадує мамині слова, що Бог її пильнує і дивиться на неї блискучими зірками і хай вона рахує ті зірки. „Славочка підняла голівку. Небо було всіяне блискучими цяточками. — Це Бозя дивиться на мене й береже — повторила вона мамині слова. — Один, два, три . . . дійшовши до десятьох, Славка злякано затрималася. — Ой, вона вміє рахувати тільки до десяти. Що ж буде? Як вона їх всі перерахує? — І гіркі сльози покотилися по її щічках".

Читаючи, пригадуються клясики літератури, а особливо приходять на гадку описи природи Італії Коцюбинським. Тільки Катерину Штуль цікавить не Капрі, а Франція а зокрема Париж, тематиці життя якого відведена більшість оповідань. Авторка представляє Париж з його мистецькою граціозністю, яка полонить кожного, хто хоч раз відвідав це місто, ностальгічними споминами про нього:

„Над Парижем відпочивав останній літній день. Він розлігся вигідно, насичений теплом та радістю виконаного обов'язку. Від його рівномірного віддиху нагріте повітря леготіло сріблястою мрякою, через яку будинки й дерева дивилися на прохожих ніжноказковими образами Гуцуляка . . . Могутній прямокутник Люврy обрамовував площу, по якій, підтримуючи травники, звивалися темнозелені вужі підстриженого букшпану . . Дрімав пастіш римського Септіме Севере, кремова каруселя, заколисана спогадами наполеонівських перемог. На ній богиня Реставрації намагалась втримати в рівновазі свою квадригу . . . Елізейські поля . . . обрамовані зеленню, підперті нумідійськими кіньми Кусту, вони, звужуючись, бігли натягнутою стрічкою підгору й нанизавши Тріюмфальну Арку, зникали на горизонті". Париж мистців, („Два боги тебе ліпили"), Париж жінок, які хочуть елеґантно вдягтися на випродажах у звичайно недоступних для них елеґантних магазинах („Ше Макс"). Париж французів, які люблять і вміють гарно попоїсти й попити („У нас кожний куток дише культурою і красою. Ми ж та стара нація . . . І справді нема нам чого шукати закордоном. Інша ментальність, інші звичаї, а головне . . . кухня не та. До всього можна звикнути, але до чужої кухні ми не звикнемо ніколи", мркує герой оповідання „Роберт", а його стара любов Шанталь признається, що їх обох в'язало не тільки кохання, але й „щось більше: витонченість піднебіння".).

Врешті, у формі постскриптy, авторка не могла проминути нагоди посміятися над українською чоловічою зарозумілістю і браком глибшого зрозуміння української жінки — а водночас і боягузтвом перед нею. („Конкурсні страждання"). Якщо чоловічій частині читачів дещо не сподобається в цій гуморесці, то слід їм пам'ятати, що Катерина Штуль культурна жінка і добра та спостережлива письменниця.

Ольга ЛУБСЬКА

БАЛЯДА ПРО МАТЕРИНЕ СЕРЦЕ

Поклала мати у дерев'яну скриньку
Старе коралове намисто
І гастинку
Серця свого гистого.
Ішла дерев'яна скринька,
Ішло коралове намисто,
Ішла серця гастинка
Материного, гистого,
Не знаюги спогину,
За гори та за море, у гужину.
І прийшли,
прилинули,
прибилися . . .
Дерев'яна скринька
Здвигнула плегима:
— Я тебе не багила, не знаю.
Коралове намисто упізнало,
Обвилось навколо шиї.
А серця гастинка
Материного, гистого
До серця прихилилася:
— Моя ти доню,
Я не втомилася, ждуги тебе додому,
Я не втомилася . . .

Михайло Островерха

МИКОЛА МАКІЯВЕЛЛІ: ІЛЬ ПРІНЧІПЕ

Одне й тихе 35-ліття

. . . Якось, чи не в січні 1934, у Львові, на Академічній, натрапив на мене Дмитро Донцов. Привітався посвоєму: сухо, ділово. Спитав про останні новини з Риму, звідки я був щойно приїхав до Львова, і тут же до справи: чи не схотів би я взятись за переклад на українську мову твору Миколи Макіявеллі: „Ільь Прінчіпе" („Володар"). Це була для мене несподіванка. На хвилину я зупинив мою думку на цім творі: зміст, стиль, стара ще й ренесансова мова, а все сильно особисте: Макіявеллі. Подумавши, я тут же й погодився.

Поки сісти до праці над цим перекладом, я міркував над моральними вартостями цього твору. Адже, цей твір, це зміст і самого прізвища Макіявеллі? Прикметник, по італійськи, „макіявелліко", або ще прикріше „макіявеллєско", по нашому означає: підступний, безсумлінний, віроломний, хитрий; іменник: „макіявелльо", по-нашому — підступ, засідка, пастка. Проте, подумав я, в історії політичної думки Макіявеллі своїм твором створив цілу школу.

Осудя, думки про „Іль Прінчіпе" були, є й будуть усякі. Бенедетто Кроче похвалив Макіявеллі за те, що він відокремив політику від моралі. Люїджі Руссо ствердив, що Макіявеллі — це „патос техніки". Макіявеллі на запит папи Лева X: чому він вибрав на героя — як зразок — до свого твору дуку Валентіна? — відповів, що саме дука Валентіно був найвлучніший висловник тих часів: такий же був ренесанс: жорстокий, чудовий. То я забрався і зробив цей переклад.

А який був Макіявеллі у приватному, щоденному житті, відійшовши від свого писального стола? Досі всі макіявеллєзнавці знають знають про це приватне життя Макіявеллі лиш із єдиного листа, що він написав його до свого приятеля. Веттері. Писав він цього листа 10 грудня 1513 року з місцевости Сан Кашяно, де він був . . . конфінований. З цього листа виходить ясно, що, тоді, мав Макіявеллі дві форми свого життя: перша — цілий він поринав у життя таверни, коршми, а друга — вечірнє піднoшення, винищування себе за писальним столом: . . . „розмова, як рівний із рівним собі, з великими мужами всіх часів". „Прокидаюсь ранком із сонцем, — пише Макіявеллі у згаданім листі, — і йду половати на дрозди . . . Впіймаю два, інколи й сім. Зі мною маю твори Данте, Петрарки, або тих менших поетів, Тібуллій, Овідій чи інших таких: читаю про їх любовні пориви, про їх кохання, а при тім і про мої згадую . . . Потім іду на вулицю, до таверни, розмовляю з тими, що там приходять, питаюся про новини в їх околицях, вислухую усякі речі й беру під увагу всякі людські смаки і фантазії . . . В полудне, з моєю бриґадою (либонь говорить про чотирьох своїх синів) споживаю ті страви, що їх можна приготовити в цім біднім селі . . . З'ївши, вертаюся до таверни: тут є коршмар, звичайно є й різник і мельник та й два пекарі. З ними я перебуваю усе пополудні, граючи в карти „крікка" і „тріккe-трак". Там можна почути тисячу сварок і образливих слів . . . Приходить вечір і я вертаюся до хати й увіходжу до моєї писальної кімнати". В коршмі Макіявеллі був — як у нас казали „з яким пристаєш, таким ся остаєш". Сам же з собою Макіявеллі ставав великим. „Вже на порозі моєї кімнати, — оповідає він у листі, — скидаю зі себе оту буденну одежу, вона повна болота й калу, і вдягаюся у шати королівські й куріяльні. Пристойно одягнений, увіходжу в старовинні двори старовинних людей; вони приязно мене приймають; я живу тим кормом, що є тільки мій і для якого я уродився; я не соромлюсь розмовляти з ними й питати їх про причини їх дій, а вони, у своїй людяності, відповідають мені. І цілі чотири години я не відчуваю ніякіської нудьги, забуваю усі смутки, не боюсь убозства, не бентежить мене смерть: я увесь переселююсь у них".

Далі говорить про свого „Іль Прінчіпе" „. . . у якому я углиблююся, скільки можу, в діях цього суб'єкту, роздумуючи, що це таке принципат, якого роду ці принципати є, як їх здобувати, як їх втримувати, чому вони падають. А як вам деяка моя дивовижа не подобається, то це не повинно лютити вас. Володареві ж, зокрема новому володареві, це повинно припасти до вподоби. А втім, я присвячую цей твір його Маґніфіценції Джюліянові". Очевидно, Джюліянові Медічі, принципові Фльоренції. І далі, найцікавіше в цім листі: що говорить про віру цей, у „Іль Прінчіпе", віроломник, дехто каже й цинік? — „А щодо моєї віри — не може бути сумніву, бо завсігди зберігаючи віру, я не можу тепер учитись ламати її; а хто був вірний і добрий цілих сорок і три роки, що їх тепер маю, той не повинен міняти натури. А про мою віру й доброту свідчить моє убозство".

Ось, таке сказав сам про себе отой скептик, віроломник часів ренесансу.

УЧНІ ОБЛАДНУЮТЬ МУЗЕЙ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кімнату - музей Лесі Українки обладнують учні середньої школи ч. 75 ім. Лесі Українки у Львові. „Вони пишуть реферати, зустрічаються з письменниками. Восени учні та викладачі школи привезли з рідного краю Лесі Українки — Волині саджанці дубків та беріз і посадили біля школи. Музей буде прикрашений рушниками, які вишили самі учні". На світлині в „Радянській Україні" з 19 січня видко учениць з учителькою — на тлі великого білого бюсту Лесі Українки, на столі — різьблені альбоми.

ві наради Об'єднання Українських Письменників „Слово". Звідомлення про працю Президії склав голова Григорій Костюк. Він подав, що за час існування „Слова" відбулись чотири з'їзди письменників і 14 річних нарад. За той час вийшли друком чотири літературні збірники „Слово". Відбуто понад сотку літературних вечорів в Ню Йорку і в інших осередках. Для четвертого збірника ми знайшли видавця — Юрія Мельничука, власника „Української книгарні" в Едмонтоні.

Від перших початків „Слово" виявило заінтересування літературою в Україні і долею наших письменників там. Вже під час першого з'їзду була вислана телеграма до Москви у справі знищених режимом українських письменників. „Слово" брало участь у конґресах ПЕН - Клюбу через своїх членів, які являються членами цієї міжнародної письменницької організації. Під час 34 - го Конгресу ПЕН - Клюбу в Ню Йорку члени Президії „Слова" повели акцію в обороні переслідуваних українських діячів культури, зокрема Івана Світличного. Голова і секретар „Слова" взяли участь у конференції організації „Амнесті Інтернаціональ" у Вашингтоні в обороні Вячеслава Чорновола. Президія „Слова" робить заходи для оборони інших тепер репресованих діячів культури з України.

Гарцюють осередки і філії „Слова" в інших місцевостях і країнах. Філядельфійський осередок влаштував кільканадцять літературних вечорів; цей осередок проявив активність у збірці фондів на перший літературний збірник, головно завдяки ентузіязмові сеніорки нашої літератури Галини Журби. Успішно діяв., влаштовуючи літературні вечори, осередок у Вінніпеґу, що його очолює Марина Рудницька. Так само філія ОУП „Слово" в Едмонтоні з Юрієм Стефаником у проводі проявила не тільки творчу активність, але й створила була „фонд Осьмачки" і продовжувала Літературний Допомоговий Фонд, а в останньому році перебрала видання збірника „Слово". Працюють наші осередки в Дітройті, Торонто і Міннеаполісі. Діяльний був відділ Об'єднання „Слово" в Австралії, де живе 14 наших письменників. Там відбулось багато літературних вечорів; цей осередок видав свій власний альманах. Репрезентує цей осередок Дмитро Чуб - Нитченко. В Европі оживив філію „Слова" проф. Юрій Бойко. Він зорганізував декілька вдалих літературних вечорів і своєю літературознавчою діяльністю стимулює літературне життя. „Слово" відгукалось на різні громадські поклики члени Президії нашого Об'єднання і члени Об'єднання діяльні в різних громадських установах, як і в наукових і професійних організаціях. Представники „Слова" з Уласом Самчуком у проводі взяли участь у Світовому Конґресі Вільних Українців.

Про Літературний Допомоговий Фонд при Об'єднані Українських Письменників „Слово" звітував заступник голови цього фонду (голова Святослав Гординський) Микола Понеділок. Він подав, що фонд виплатив понад три тисячі долярів на допомоги для членів у потребі та й переслав допомогу рідням померлих письменників, в тому числі і деяким поза залізну заслону. З каси фонду були видані позички на видання третього збірника „Слово" і на видання збірки поезії одного з наших членів. Позички вже повернуто. В касі фонду залишається три тисячі долярів. В доповнені до звіту Миколи Понеділка Юрій Лавріненко пригадав про „Фонд Осьмачки", що був створений ще до часу діяння Літературного Допомогового Фонду „Слова", пропонуючи включити його до звіту.

За комісію збереження спадщини померлих членів „Слова" звітував її голова Василь Гайдарівський. Комісія, в складі якої були ще Олена Василева, Марта Тарнавська і Микола Щербак, поробила заходи для віднайдення і збереження та й можливого друкування творів Михайла Ситника, Кості Бульдина, Володимира Русальського й Ольги Литвин. Літературна спадщина Оксани Лятуринської, згідно з її завіщанням, передана на збереження до Архіву - музею імени Дмитра Антоновича при УВАН, з тим, що власником і розпорядником цієї спадщини (друкованої і недрукованої) є ОУП „Слово". Створено вже редакційну колеґію для видання творів Лятуринської. Сама письменниця залишила для ОУП „Слово" спадок у висоті трьох сот долярів. Ця сума мусить стати основою фонду для повного видання творів Оксани Лятуринської і Комісія пропонує почати збірку на цей фонд. В дискусії Осип Зінкевич запропонував зробити фотокопії з усіх збережених творів, щоб в той спосіб одна копія могла зберігатись в архіві УВАН.

Звідомлення Контрольної Комісії відчитала Марія Струтинська — голова цієї Комісії. Це звідомлення таке: Контрольна Комісія за прибутково - видатковою книгою стан надходжень і видатків від дня останньої контролі 27 грудня 1969 до 25 листопада 1970. По стороні прибутків було 704.02 дол. і по стороні видатків 328.46 дол.; залишилось 375.56 дол. на банковому конті Об'єднання. За Контрольну Комісію підписали: Марія Струтинська, Микола Понеділок і Василь Гайдарівський. До майна Об'єднання треба додати залишені примірники збірника „Слово" (понад 400 прим. першого, другого і третього чисел).

Після всіх звідомлень збори приступили до вибору нового управління ОУП „Слово" Ще раніше була покликана Номінаційна Комісія у складі: Іван Смолій, Марія Струтинська, Василь Гайдарівський, Іван Керницький і Микола Понеділок для підготовлення Кандидатур до нової управи. На пропозицію цієї Комісії збори обрали такий провід Об'єднання Українських Письменників в екзилі „Слово": Григорій Костюк — голова, Іван Фізер — заступник голови у ЗСА і Юрій Стефаник — заступник голови в Канаді, Остап Тарнавський — секретар і Уляна Любович — касир. Це екзекутивна Президія „Слова". До Управи Об'єднання вибрані: Богдан Бойчук (на власне бажання був звільнений з обов'язків касира і заступника голови, приділених йому попередніми зборами „Слова", й залишився членом Управи), Василь Гайдарівський, Святослав Гординський, Докія Гуменна, Іван Керницький, Юрій Лавріненко й Улас Самчук.

До Управи ОУП „Слово" входять ще голови красвих філій „Слова", а саме в Европі й Австралії; філію в Европі очолює проф. Юрій Бойко, а філію в Австралії Дмитро Чуб - Нитченко. Збори обрали теж Контрольну Комісію у такому складі: Іван Смолій — голова, Марія Струтинська й Іван Боднарчук. До Управи Літературного Допомогового Фонду при ОУП „Слово" увійшли: Микола Понеділок (голова), Святослав Гординський (заступник голови) й Іван Керницький (касир). Комісію для збереження спадщини померлих членів „Слова" очолює Василь Гайдарівський, як голова, з Мартою Тарнавською й Осипом Зінкевичем, як членами Управи.

Збори Об'єднання Письменників „Слово" схвалили Деклярацію, що її підготовила Резолюційна Комісія під проводом Святослава Гординського.

Збори доручили новій Управі повести усі можливі заходи для організації щорічної премії за найкращі літературні твори, як також започаткувати бібліотеку - збірку всіх видань членів „Слова". Постановлено продовжувати видання збірників „Слова" і поробити заходи для усистематизування його у постійне періодичне видання.

Четвертий з'їзд українських письменників в еміґрації пройшов успішно і мав діловий характер. З'їзд вшанувався увагою ширшої читацької громади, що своєю участю вшанувала як і відкриття з'їзду, так і літературний вечір і товариське прийняття. На з'їзд прислали вітання два почесні члени ОУП „Слово" президент УВАН проф. Олександер Оглобин і мистець Олекса Грищенко з Франції, як також Галя Мазуренко з Англії, проф. Юрій Бойко та Ігор Качуровський з Німеччини, Дмитро Чуб - Нитченко і Олена Чорнобицька з Австралії; від Едмонтонської філії „Слова" і тамошнього Літературно - мистецького Клюбу привітання прислали Олег Зуєвський і Юрій Стефаник; вітання передали письменники Анат. Гак (Мартин Задека), Галина Журба, Богдан Нижанківський, Галина Лащенко й інші.

З'їзд заманіфестував волю українських письменників на еміґрації продовжувати літературний процес і не тільки зберігати його, але й намагатись піднести нашу літературну діяльність на вищі позиції.

НЕВДАЛЕ ВИДАННЯ

Museum. A quarterly review published by Unesco. Volume XIX, No. 3, 1966 Museums in the Ukraine.

Третій випуск журналу „Музеум" за 1966 рік, що його видає ЮНЕСКО („Виховна, наукова і культурна організація Об'єднаних Націй"), майже в цілості присвячений музеям України. „Музеум" — це репрезентативний журнал, розрахований на міжнародного читача. Редакція його знаходиться в Парижі і головним редактором є Раймонд Фрін, крім цього Відділ музеїв та історичних пам'ятників веде його голова Селім Абдуль-Гак. Журнал появляється паралельно мовами англійською і французькою, крім цього при кінці журналу є ще резюме мовами еспанською та російською. Як зазначено на обкладинці, погляди, висловлені авторами, не конечно є поглядами ЮНЕСКО.

Як відомо, при ОН існує окреме представництво Української ССР, активне також в ЮНЕСКО. Отже, це видання є своєрідним показником того, що та українська делегація спроможна досягти на міжнародному терені. У виданні, про яке мова, про музеї на Україні пише 11 авторів: Володимир Легкодух (заступник міністра культури УССР) — „Розвиток, музеїв в Україні"; Галина Кирилюк (член Наукової Ради музеїв і української комісії при ЮНЕСКО) — „Створення народних музеїв в Україні"; Валерій Шевчук (з Державного музею історії) — „Мандрівні виставки і рухомі музеї"; Олександер Кнюх (директор Державного музею українського мистецтва) — „Естетичне виховання в державному музеї українського мистецтва в Києві"; Василь Нагай (директор Музею декоративного мистецтва в Києві"; Катерина Дорошенко (директор Шевченківського музею в Києві) — „Шевченкові музеї в Україні"; Інна Антонова (директор музею в Херсонесі) — „Теренові досліди Херсонеського музею"; Олександер Сопін (директор Києво - Печерського музею) — „Досліди і консервація в Києво-Печерському державному музеї історії і культури в Києві"; Петро Рогачов (директор музею) — „Музей оборони і визволення Севастополю"; Михайло Сікорський (історик, член ради музеїв) — „Етнографічний музей у Переяславі-Хмельницькому під відкритим небом"; Микола Каплун (директор музею) — „Обласний музей у Полтаві". До статей додано 71 репродукцію.

З поданого матеріялу довідуємося, що в Україні сьогодні існує 136 музеїв: історичних, історично-культурних, революції і війни (23), мистецтва (25), меморіяльних (26), натуральної історії та науки (24). Київ, Харків, Львів та Одеса посідають 11 найважливіших музеїв. Назагал, інформації подано точно, інша справа, що „хтось" подбав про те, щоб у статтях і репродукціях майже зовсім промовчано два великі історичні періоди української історії — княжий і козацький. Зате якнайширше роздуто порівняно короткий період радянський, репрезентований у музеях, як видно з репродукцій, майже виключно знімками, гаслами і прапорами. Навіть написи на тих прапорах — не українські.

Часом деяким авторам плутається язик там, де вони хочуть щось приховати. Отак А. Сопін пише містерійно, що Успенський собор Києво-Печерської лаври „має мозаїки і фрески з 1082-89 рр., які є частинно творами двох визначних містців, Аліпія і Григорія". Тим часом ті твори знаємо тільки з описів у 17-ім столітті. „Під час війни, пише він, понад 2 тисячі рідкісних і цінних ікон були пограбовані. Тільки південно-східна частина собору залишилася частинно цілою". Збоку під репродукцією собору читаємо, що це вигляд собору „перед експльозією спочатку 20 віку". Так і видно, що Сопін не знав, на яку йому ногу стати. А втім, хто докаже, що ця плутанина належить йому?

До речі Сопін не згадує про те, що Лавра фактично перемінена на антирелігійний музей, він тільки мимохідь згадує, що там відбуваються виставки „Наука і релігія", „Катакомби і муфікація" та „Будова всесвіту" всі антирелігійні.

Очевидно, статті не обійшлися без пропаганди, і комуністичної і російської („великий російський поет Пушкін", „великий російський поет Некрасов", „великий російський генерал Суворов" і т. д.) Облога Севастополя подана так, наче б вона була справді частиною історії України, а не боротьбою чужих сил на її території. Проте найхарактеристичнішою рисою майже всіх статтей є їх надмірне популязиторське спрямування. Ніхто не буде сперечатися над тією істиною, що музеї призначені передусім для народу, для найширших його мас, але завдання їх — підтягати даний нарід і маси на вищий ступінь культури показом історичних пам'яток і досконалих творів мистецтва, а не знижуватися до рівня популярних народних викладів. Це завдання належить не до музеїв, а до школи і просвітних товариств. З того матеріялу, що його показано в журналі, чужинець набере враження, що українська культура ще на примітивному рівні. Замість побачити музейні скарби України, він побачить агітку.

Найприкріша справа в цьому виданні — саме оформлення статтей і репродукцій. Під кожною статтею в дужках зазначено „переклад з російського". В результаті, всі музеї України мають російські назви: „Харьковский исторический музей", „Одесский историко-евидческий музей", „Государственний музей украинского изобразительного искусства в Киеве", „Львовский музей етнографії и художественного промисла" і т.д. Перекручені й назви та прізвища „Запорожская Сеч", „Нагай", „Легкодух" тощо). Всі ті російські назви музеїв подані крім тексту англійського, також у французькому текстах. Немає ні одної назви музею українською мовою. Наче для контрасту, у хроніці є стаття про польські розкопки в Єгипті, і варшавське „Музеум Народове" скрізь так і називається польськи.

Ось тут і одна з причин тієї провінційности, що раз-у-раз переслідує всі без винятку виступи совєтської України на міжнародному терені. Завжди над кожним починoм стоїть якийсь чужий куратор, наглядач, гувернантка. А справа перекладів: невже в Україні справді немає нікого, хто б міг перекласти з української мови на англійську чи французьку статті, написані директорами державних музеїв? Чужинець, якому пропонуються такі спрепаровані статті, отримає враження, український нарід складається з безпашпортних колгоспників і інших совєтських низів, без власної інтелігенції, яка б знала якісь чужоземні мови.

На жаль, усі добре знають те, що всі прояви творчости в совєтській Україні позначені рисами скалічення. Мало який твір вільний від нього (і тому поезія В. Симоненка так вдаряє). В розмовах з людьми з того боку не раз доводилося підкреслювати цей момент скалічености, якому протиставилася органічно цілісна, мистецьки повноцінна совєтська творчість російська. Вони не заперечували, що такий комплекс існує, але оправдувалися, що „за Сталіна ми довгі роки мали прив'язану до ноги залізну кулю, яку ми привикли тягати за собою; після його упадку ланцюг розірвано, і ми вже не тягаємо кулі. Ми носимо її на руках..."

На третій сторінці обгортки журналу поміщений список країн і адрес, де можна отримати видання ЮНЕСКО. Цей список є також доброю картиною українського совєтського приниження. Журнал можна набути не тільки в таких країнах, як Альбанія, Гондурас чи Танзанія, а й в колоніях — французьких і голляндських Антилях, Мальті, Порторіко. Тільки України, члена ОН і ЮНЕСКО, в тому списку немає. Хто з України хоче купити якесь видання ЮНЕСКО, може це зробити тільки через „Международную книгу" в Москві. **С. Г.**

НОВИЙ ПІДРУЧНИК СЛ. П. МАРІЇ ДЕЙКО „ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА"

Лондон. — З друкарні Української Видавничої Спілки в Англії вийшов найновіший і останній підручник сл. п. педагога Марії Дейко з Австралії, під наг. „Про що тирса шелестіла", як п'ята читанка після „Букваря", для 5-го або 6-го року навчання. Кольорову обкладинку та багато добре виконаних ілюстрацій зладив мистець Леонід Денисенко. Підручник має 248 сторінок і розділи, що складають властиву читанку з творів різних авторів, переважно клясиків української літератури, а в додатку — п'єси, вірші та ноти. Багато уваги сл. п. авторка відвела граматичним вправам після кожного тексту. В кінці подана українська абетка та українсько - англійський словник. Дитина, яка опанує підручник „Про що тирса шелестіла" підвищить своє знання української мови до 3 000 слів, при умові, що вона вчиться послідовно, розпочинаючи від „Букваря".

Усіх підручників для Рідної Школи та Шкіл Українознавства сл. п. Марія Дейко залишила шість: „Буквар", „Рідне Слово", „Волошки", „Рідний Край", „Євшан - Зілля" і „Про що тирса шелестіла". Видані Видавництвом „Рідна Школа" в Австралії, завдяки фінансовому вкладу сина авторки, інженера Вадима Дейка, ці підручники - читанки рекомендовані Виховно - Освітньою Комісією СКВУ для вжитку у всіх країнах вільного світу, як також рекомендовані Укр. Центральною Шкільною Радою в Австралії, Спілкою Українських Учителів і Виховників у Англії, Об'єднанням Українських Педагогів Канади, Головною Шкільною Радою УАПЦеркви в ЗСА та Науково - Освітнім Товариством у Бельгії. Покійна Авторка була членом педагогічних товариств і установ за кордоном, а в Україні перед другою світовою війною була керівником Катедри методики викладання чужоземних мов у Педагогічному інституті чужоземних мов. Всі її підручники написані в тому пляні, що українська дитина, яка виростає поза межами України, знає мову країни, в якій живе, зокрема англійську в англомовних країнах, та навчається вдома з батьками розмовляти українською мовою, а свої елементарні розмовні знання поширює і поглиблює, включно з опануванням граматики, шляхом навчання з підручників.

"ANNALS", ТОМ XI

У цій розвідці ми продовжуємо рецензію на біологічні статті, що є вміщені в XI томі „Аналів" Української Вільної Академії Наук у ЗСА (число 1-2, 31-32, 1964-1968 рр.). Отже реферуємо третю статтю, що її написав професор д-р С. Крашенінніков: З. Serhij Krascheninnikow. A Cytochemical Study of Balantidium Coli. 1. Macronucleus. pp. 69-90.

Ця праця присвячена дослідам над локалізацією — деоксирібонуклеїнової (ДНК) та рібонуклеїнової (РНК) кислот в макронуклеусі інфузорії — Balantidium coli, — паразита сліпої кишки та товстих кишок людини, деяких видів мавп та свині. У людини B. coli паразитує рідко, але його географічне поширення є космополітичне. Людина може бути лише носієм цього паразита, що протягом довгого часу не викликає жадних хворобливих ознак. Але B. coli буває й причиною гострого або хронічного захворювання, а саме, хвороби, що зветься „балянтидіозом". Якщо її не лікувати, то B. coli проникає крізь стінку кишкового тракту до черевної порожнини, заносить туди бактерії та викликає запалення очеревини (peritonitis). Це запалення кінчається смертю. Виявити наявність балянтидій у людини (що хворіє на балянтидіоз, або носить в собі цього паразита) дуже легко шляхом мікроскопічного аналізу кишечних її відходів. У лікуванні хворих на балянтидіоз дуже ефективно діють деякі антибіотики. Треба ствердити, що цитохемічна будова данового виду (B. coli) залишалась до останнього часу майже не вивченою і макронуклеус інфузорії притягає увагу дослідників у зв'язку з новітніми досягненнями в каріології, тобто у вченні про ядровий апарат клітини найпростіших. Інфузорії є одноклітинні організми, що мають два ядра — макронуклеус і мікронуклеус. Винятком є деякі нечисленні нижчі форми, що мають декілька однакових макронуклеусів. До цього часу панувала теорія так званого ядерного дуалізму — ядрового апарата інфузоріш. За цією теорією, — макронуклеусові приписувались тільки вегетативні функції, як наприклад, участь у процесах обміну речовин, тоді як мікронуклеус вважали за „ґенетичне" ядро, що містить в собі носіїв спадкових ознак-генів. Доктор С. Крашенінніков у своїй праці дав огляд критики цієї теорії, як безпідставної, бо було встановлено не тільки наявність у макронуклеуса інфузорії ДНК, але й за допомогою світляного та електронового мікроскопів було знайдено в ньому хромозоми. Це довело, що макронуклеус — поруч з мікронуклеосом — має також генетичне значення. Еволюцію ядрового апарата найпростіших організмів і особливо інфузорій досліджують численні протозоологи. Професорові С. Крашенінніковi пощастило описати тип будови макронуклеуса B. coli на підставі вивчення мікроскопічних зрізів, — пофарбованих за методою Фойльгена (Feulgen). Будова макронуклеуса інфузорій характеризується розміщенням ДНК та РНК. Якщо хроматин (ДНК) оточує кільцем РНК, то такий тип розміщення ДНК і РНК у макронуклеусі зветься концентричним, а макронуклеус має назву гетеромерного макронуклеуса. Гетеромерні макронуклеуси деяких інфузорій (від частi) характеризуються сегментальним (послідовним) розміщенням ДНК (ортомера) та РНК (парамера). Більшість інфузорій характеризується макронуклеусом гомеомерного типу з рівномірним розміщенням РНК (нуклеолей) в масі ДНК (хроматину). Хромозоми виявлено досі в макронуклеусах лише небагатьох видів інфузорій. Побачити хромозоми макронуклеуса у світляному мікроскопі важко через їх надзвичайно малу величину, а також через те, що їх можна помітити тільки протягом короткого часу життєвого циклу інфузорії. Після цього, хромозоми — з'єднуючись одна з одною — втрачають свою індивідуальність. Однак, дослідження хромозом макронуклеуса інфузорій (яке є поліплоїдне і поліенергідне), що провадились в останній час за допомогою електронової мікроскопії, — зробили величезний поступ у цій галузі. Це є запорукою до виявлення нових цікавих даних у каріології найпростіших. В кінці статті проф. д-р С. Крашенінніковим поданий список численної літератури (140 авторів) з цього питання. Також додано п'ятнадцять добре виконаних мікрофотографій. Ця робота виконана в протозоологічній лябораторії Української Вільної Академії Наук у Філядельфії, завдяки допомозі U.S. Public Health Service при Department of Health, Education and Welfare.

Треба ствердити, що ці три статті на біологічні теми, що ми їх реферували, дуже збагатили і прикрасили одинадцятий том „Аналів" УВАН.

Проф. Г. Д. Гагарин

НОВІ КНИЖКИ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ольга Косач-Кривинюк. ЛЕСЯ УКРАЇНКА: ХРОНОЛОГІЯ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТИ. Українська Вільна Академія Наук. Ню Йорк, 1970. Опр. формат: 265 X 175 мм. 923 + 5 нп. стор. (Редактор Петро Одарченко. Обкладинка Петро Холодний).

Б. Кравців. ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА. (Відбитка з ЕУ, стор. 1987-1991). Наукове Товариство ім. Шевченка Мюнхен-Сарсель, 1970. Форм.: 240 X 170 мм. 6 + 2 нп. стор.

ШАШКЕВИЧІЯНА. Збірник Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу. Ч. 13-14, Листопад, 1970. Форм.: 228 X 158 мм. Стор. 289-320.

АНТОЛОГІЇ

КОНТРАСТИ. Збірка молодечої творчости (Поезія, проза, музика і графіка). Зредаґувала М. Л. Залеська Онишкевич. Вступна стаття Юрія Лавріненка. Ч. 1. Бібліотека Пластового Журналу „Юнак". Видає Головна Пластова Булава. Нью Йорк — Принстон — Торонто, 1970. Форм.: 210 X 158 мм. 150 + 2 нп. стор. (Обкладинка Лілеї Волянської-Горняткевич).

ПРОЗА

Катерина Штуль. НА ЗАХІД ВІД ДНІПРА. Оповідання. Видавництво „Дніпрова Хвиля". Мюнхен, 1970. Форм. 218 X 160 мм. 120 + 2 нп. (Мовний редактор — Серафима Волошин-Глобенко, Мистецьке оформлення і обкладинка — мистця Темістокла Вірсти).

Григор Голіян. СЛОВО. Новелі і оповідання. Накладом Українського Товариства „Просвіта" в Аргентині. (Буенос Айрес), 1970. Форм.: 203 X 145 мм. 127 + 1 нп. стор. (Обгортка роботи мистця-графіка Володимира Каплуна).

Володимир Радзикевич. НІЧ ПРОМИНУЛА. Історична повість. Обкладинка та ілюстрації Богдана Певного. Юнацька Бібліотека СУМ ч. 1. Видавництво Центральної Управи Спілки Української Молоді. (Брюссель), 1970. Форм.: 210 X 150 мм. 140 стор. (Друге видання).

Stanisław Vincenz. ZWADA. (Na Wysokiej Połoninie. Pasmo drugie: Nowe Czasy). Oficyna Poetów i Malarzy. Londyn, 1970. Form. 210 x 140 mm. 575 + 1 пр. pp. (Роман з гуцульського життя. Продовження роману цього ж автора „На високій полонині").

ПОЕЗІЇ

Іван Овечко. ВИБРАНІ — ПОЕЗІЇ (Друге доповнене видання). НАРИСИ — ОПОВІДАННЯ — СТАТТІ, що не були введені до окремих збірок: Вибрані статті — ч. 1 і 2 (ЗСА, 1967 і 1969) — РЕЦЕНЗІЇ. Накладом групи прихильників літературно-публіцистичної діяльности автора в його 50-ліття. (Лос Анджелес), 1970. Форм. 215X140 мм. 184 стор.

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Іван Смолій. СОНЦЕВОРИ. Казкове оповідання нагороджене на літературному конкурсі ОПДЛ в 1965 р. Ілюстрації: Галина Мазепа. Дитяча Бібліотека СУМ ч. 3. Видавництво Центральної Управи Спілки Української Молоді. Брюссель — Лондон — Мюнхен — Нью Йорк — Торонто, (1970) Форм.: 230 X 165 мм. 44 стор.

МОВОЗНАВСТВО

W. T. Zyla. UKRAINIAN ANTHROPONYMY IN THE KHARKOV REGISTER OF 1660. Offprint from "Proceedings of the Eighth International Congress of Onomastic Sciences". Mouton & Co. The Hague — Paris, 1966. Form. 260 x 185 mm. Pp. 596-604.

Volodymyr T. Zyla. ADJECTIVAL SURNAMES IN THE KHARKOV REGISTER OF 1660. Reprinted from NAMES, Volume 18, Number 2, June 1970. Form. 233 x 153 mm. Pp. 89-86.

Volodymyr T. Zyla. THE NAME DNIEPER AND THE NAMES OF SOME OF ITS TRIBUTARIES. By... Offprint of the Proceedings of the Ninth International Congress of Onomastic Sciences, University College London, July 3-8, 1966. International Centre of Onomastics, Louvain. Form.: 240 x 155 mm. Pp. 487-494.

Volodymyr T. Zyla. THE ORIGIN AND THE MEANING OF THE NAME KARPATY. Offprint from "Disputationes Montium Vocabula aliorumque nominum significationes pertinentes. Tom I. Proceedings of 10th International Congress of Onomastic Sciences, Vienna, 8.-13. IX. 1969. Verlag der Wiener Medizinischen Akademie. Vienna. Form. 215 x 140 mm. Pp. 517-523.

ІСТОРІЯ

БЕРЕЖАНСЬКА ЗЕМЛЯ. Історично-мемуарний збірник. Наукове Товариство ім. Шевченка. Комісія Реґіональних Дослідів і Публікацій. Український Архів т. XIX. Накладом і коштом „Видавництва Бережани". Нью-Йорк, 1970. Опр. Форм. 260 X 170 мм. XV + 1 нп. + 877 + 1 нп. стор.

Вольф-Дітріх Гайке. УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ „ГАЛИЧИНА": ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ І БОЙОВИХ ДІЙ У 1943-45 РОКАХ. З передмовою Володимира Кубійовича. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Том 188. Праці Історично-Філософічної Секції НТШ. Накладом Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА. Торонто — Париж — Мюнхен (1970). Опр. Форм.: 233 X 155 мм. 277 + 1 нп. стор. (За редакцією Володимира Кубійовича. Переклад з німецької мови Романа Колісника. Мовна редакція Серафими Волошиної. Схеми Михайла Піцюри. Світлини з архіву Головної Управи Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА підготував Богдан Артимишин).

Петро Мірчук. РОМАН ШУХЕВИЧ (ГЕН. ТАРАС ЧУПРИНКА): КОМАНДИР АРМІЇ БЕЗСМЕРТНИХ. Товариство колишніх Вояків УПА в ЗСА, Канаді і Европі. Нью-Йорк — Торонто — Лондон, 1970. Опр. Форм. 220 X 145 мм. 269 + 1 нп.

Любомир Винар. МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ І НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, 1892-1930. Українське Історичне Товариство. Видавництво „Дніпрова Хвиля". Мюнхен. 1970. Форм. 240 X 167 мм. 110 + 2 нп. стор.

Д-р Петро Ісаїв. ІСТОРІЯ ПЕРЕМИСЬКОГО СХІДНЬОГО ОБРЯДУ. Видавництво „Америка". Філядельфія, Па., 1970. Форм.: 230 X 153 мм. 51 + 3 нп. стор. (Відбитка з „Америки", чч. 141-161, 1969, з доданням ілюстрацій).

П. Ісаїв, В. Кубійович, ПЕРЕМИШЛЬ. (Відбитка з ЕУ, стор. 2005-2010). Наукове Товариство ім. Шевченка. Мюнхен-Сарсель, 1970. Форм. 240 X 170 мм. 8 стор.

В. Кравців. ПЕТЕРБУРГ. (Відбитка з ЕУ, стор. 2023-2028). Наукове Товариство ім. Шевченка. Мюнхен-Сарсель, 1970. Форм. 240 X 170 мм. 8 стор.

ПЛАСТ НА ПОРОЗІ СВОЙОГО 60-ЛІТТЯ. Статті Юрія Старосольського і Атанаса Фіголя. Видавництво „Молоде Життя". (Мюнхен, 1970. Форм. 240 X 170 мм. 15 + 1 нп. стор. (Відбитки статтей: Юрій Старосольський. ПЛАСТ, 1911-1970. (Енциклопедія Українознавства — 2 частина, стор. 2101-2107). Атанас Фіголь. ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС ДРУГИЙ, 1965-1970. (Український Самостійник, грудень 1970, ч. 160).

СПОГАДИ, РЕПОРТАЖІ

Василь Софронів Левицький. КЛАНЯЛИСЯ ВАМ ТРИ УКРАЇНИ. Репортаж про туристичний маратон по українських поселеннях у Югославії, Чехо-Словаччині і Польщі. В-во „Новий Шлях", Вінніпеґ — Торонто, 1970. Форм.: 215 X 153 мм. 175 + 1 нп. (Обгортка мистця Мирона Левицького).

Ольга Войценко. XIII МІЖНАРОДНІЙ КОНҐРЕС ІСТОРИЧНИХ НАУК І ПОДОРОЖ ПО УКРАЇНІ 1970. Українська Вільна Академія Наук. Серія: Літопис УВАН. Ч. 8. Накладом Академії. Вінніпеґ — Київ, 1970. Форм.: 215 X 155 мм. 39 + 1 нп. стор.

М. С. Чарторийський. МІЖ МОЛОТОМ І КОВАДЛОМ. Причинки до історії У.П.А. (Спомини 1942-1945 рр.) Українське Видавництво „Говерля". Ню Йорк, 1970. Форм. 175 X 125 мм. 304 стор. (Фототипічна відбитка з доповненням і поправками споминів, друкованих в 1967-1969 роках в „Канадійському Фермері" та „Вільному Світі" у Вінніпеґу).

Іван Стоцький. КІНОФІЛЬМОВА ЕКСПЕДИЦІЯ. Репортаж. Видано накладом автора. (Лондон), 1970. Опр. Форм. 190 X 130 мм. 143 + 1 нп. стор.

ПУБЛІЦИСТИКА

A CHRONICLE OF RESISTANCE IN UKRAINE by Valentyn Moroz. Translated by Zirka Hayuk. (Published by) Smoloskyp. Baltimore — Paris, 1970. Form.: 280 x 220 mm. 3 np. + 17 leaves.

Сергій Домазар. ДВА НАРИСИ. Авторове видання. Сідней, 1969. Форм. 195 X 165 мм. 68 стор. (Циклостиль).

УКРАЇНЦІ В ДІЯСПОРІ

Д-р Богдан Казимира. УСПІХИ І ТРУДНОЩІ У ВЕЛИКОМУ ЗАМІРІ. (Два пляни митр. А. Шептицького в справі українського поселення в Канаді та оснування Студитів). Видання „Богословії". Ч. 40. Рим, 1969. Форм. 240 X 170 мм. 52 + 2 нп. стор. (Відбитка з „Богословії" т. XXXIII (1969).

ТРИ ДЕКАДИ УККА: 1940-1970. Ню Йорк, 1970. Форм.: 230 X 153 мм. 20 + 4 нп. стор.

THREE DECADES OF UCCA: 1940-1970. New York, 1970. Form. 230 x 153 mm. 20 + 4 np. pp.

Michael H. Marunchak. THE UKRAINIAN CANADIANS: A HISTORY. By... Ukrainian Free Academy of Sciences in Canada Winnipeg, 1970. Size: 260 x 170 mm. 792 pp. (The Work has been published with the Assistance of a grant from the Ukrainian Canadian Foundation of Taras Shevchenko).

THE UKRAINIAN PIONEERS IN ALBERTA, CANADA. By the Editorial Committee in Edmonton. Edmonton, Alberta, 1970. Size: 238 x 160 mm. 384 pp. (Jozeph M. Lazarenko — Editor-in-Chief).

Теодор Данилів. КУДИ ЙДЕ НАША ГРОМАДА У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ. В-во „Український Самостійник", Накладом автора. Форм. 240 X 167 мм. 44 стор.

ПЕДАГОГІКА

І. Бакало, Б. Кравців, С. Янів. ПАРТІЙНА ОСВІТА В СССР- ПЕДАГОГІКА. ПЕДАГОГІКИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ УРСР. ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА. ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА. (Відбитка з ЕУ, т. 5. зошит 5). Наукове Товариство ім. Шевченка. Мюнхен-Сарсель, 1970. Форм. 240 X 170 мм. 10 стор.

Микола Сидор-Чарторийський. ПРОБЛЕМИ УСПІШНОГО ВИХОВАННЯ. В-во „Педаґогія". Ню Йорк, 1971. Форм. 180 X 140 мм. 172 стор. (Обкладинка роботи Св. В. С. Чарторийського. Передрук з тижневика „Вільний Світ" та „Канадійський Фармер" за 1968/69 рр.)

ЕТНОГРАФІЯ

М. Ономир. УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ (Етнографічний нарис). Українське видавництво „Говерля". Ню Йорк, 1971 Форм. 180 X 143 мм. 64 стор. (Фототипічна відбитка з „Вільного Світу" і „Канадійського Фармера" 1968-1969).

ЕНЦИКЛОПЕДІЇ, СЛОВНИКИ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Словникова частина. (Зошит) 27. Головний редактор проф. д-р Володимир Кубійович. Наукове Товариство ім. Шевченка. Видавництво „Молоде Життя". (Мюнхен, 1970). Форм. :240 X :170 мм. Стор. 2081-2160.

Д-р Михайло Данилюк. КОРОТКИЙ АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ СЛОВНИК. Редактор Вячеслав Давиденко. Український Термінологічний Центр в Америці. В-во „Свобода". Джерзі Сіті, — Ню Йорк, 1970. Форм.: 230 X 155 мм. 50 + 2 нп. стор. (Передрук із книжки д-ра М. Данилюка: На медичні теми. Джерзі Сіті — Ню Йорк, 1970).

РЕЛІҐІЯ

Юліян Пелех і Василь Маркусь. ПАТРІЯХАТ І ПОМІСНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ. (Пекучі питання нашої церковної дійсности). Видано заходами Координаційного Комітету Українських Організацій ЗСА і Канади за здійснення Патріярхату Української Католицької Церкви — з нагоди Свята Помісности Української Католицької Церкви — в Торонті, Канада, 21 червня 1970 р. Торонто — Чікаґо, 1870. Форм.: 255 X 170 мм. 19 + 1 нп.

Михайло Г. Марунчак. ПИТАННЯ ПАТРІЯРХАТУ У ЛЬВОВІ В 1842 І 1880 РР. Відбитка з журнала „Сучасність" ч. 5 (113), Мюнхен, 1970. Форм.: 225 X 155 мм. Стор. 94-103.

Д-р Юліян Рабій. САМБІРСЬКА БОГОРОДИЦЯ. Монографія. У 240-ліття появи чудотворної ікони Пречистої Діви Марії в Самбірській церкві. Накладом Комітету будови нової української католицької церкви в Ютіці, Н. Й. Ютіка, Н. Й., 1970 Форм.: 220 X 147 мм. 81 + 3 нп. стор.

ЖИТТЯ ЛАЗОРКА З ТОРМЕСУ ТА ЙОГО ЩАСТЯ І ЗЛИДНІ. З еспанської мови переклав Микола М. Палій. Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес, 1970. Формат: 180 X 137 мм. 102 + 2 нп. стор.

МЕДИЦИНА

Д-р Михайло Данилюк. НА МЕДИЧНІ ТЕМИ. Лікарський ДОВІДНИК. Видавництво Українського Народного Союзу. „Свобода", Джерзі Сіті — Ню Йорк, 1970. Опр. Формат: 235 X 165 мм. 336 + 4 нп. стор. (Мовний редактор: Вячеслав Давиденко. Мистецька обкладинка: Михайло Михалевич. На стор. 287-337 видання вміщений „Короткий англо-український медичний словник" цього ж автора, зредаґований В. Давиденком. Фірмований цей словник Українським Термінологічним Центром в Америці).

КАРТОГРАФІЯ

Петро Оришкевич. ГЕОГРАФІЧНІ МАПИ УКРАЇНИ. Видання 2-е. Наукове Товариство ім. Шевченка. Бібліотека Українознавства т. 32. Ню Йорк, 1970. Формат: 290 X 180 мм. 10 географічних карт.

НУМІЗМАТИКА

ГРОШІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ. Львів — 1923. Перевидано в Боффало, 1970. Форм. 135 X 150 мм. 6 + 2 нп. стор. (З архіву Олександра Вережницького).

ЗБІРНИКИ

ШЛЯХАМИ ЗОЛОТОГО ПОДІЛЛЯ. Реґіональний Збірник Тернопільщини. II том. Наукове Товариство ім. Т. Шевченка в ЗСА. Український Архів т.: XXI. Філядельфія, 1970. Опр. Форм.: 237 X 155 мм. 280 + 2 нп. стор. + карта давнього Тернопільського повіту. (Коштом і заходом Об'єднання „Тернопільщина". Редакційна Колеґія: від НТШ: д-р Василь Лев, д-р Григор Лужницький і д-р Роман Миколаєвич, від Об'єднання „Тернопільщина": Володимир Мацьків).

Українське Академічне Козацтво „Запороже". ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬБОМ з нагоди 100 та 110 семестрів його заснування відзначуваних в Ню Йорку, Відні та Мюнхені. Зредаґував д-р О. Соколишин, Ню Йорк, 1970, Формат: 270 X 195 мм. 121 + 1 нп.

XX РОКІВ. Збірник з нагоди 20-річчя Пластової Станиці в Ню Йорку, 1949-1969. Ню Йорк, 1969. Форм.: 230 X 150 мм. 116 + нп. стор. (Редакційна Колеґія: Ніна Ільницька, Ольга Кузьмович, Володимир Савчак. Обкладинка: Богдан Хомут. Репродукція знимок: Тиміш Білостоцький).

СЕРІЙНІ ВИДАННЯ

Український Технічно-Господарський Інститут. НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Том. XVIII. Мюнхен, 1968/1969. Форм.: 240 X 170 мм. 284 + 2 нп. (Редаґує Колеґія. Головний редактор Ростислав Єндик).

Український Технічно-Господарський Інститут. НАУКОВІ ЗАПИСКИ. (Том), XIX. 1969. Формат: 240 X 170 мм. 182 + 2 нп. стор. (Редаґує Колеґія, Начальний редактор Ростислав Єндик).

БЛАГОВІСНИК ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА ВІЗАНТІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО (ГРЕЦЬКО-РУСЬКОГО) ОБРЯДУ. Рік V. Кн. 1-4. Кастель Ґандольфо біля Риму, 1969. Форм.: 275 X 180 мм. 138 + 2 нп. + 50 нп. ілюстрацій.

ЕСТАФЕТА. Література — Мистецтво — Наука — Критика. Журнал АДУК. Виходить двічі в році. Число перше. Січень, 1970. Нью-Йорк — Торонто. Форм.: 240 X 175 мм. 254 + 2 нп. стор. (Видає: Асоціяція Діячів Української Культури. Редакція — Колеґія. Головний редактор — Богдан Стебельський. Мовний редактор — Вячеслав Давиденко. Оформлення обкладинки Володимира Ласовського).

СНЯТИН. Зв'язковий Земляків міста Снятина і околиць. ч. 3. Дітройт, 1970. Форм.: 230 X 155 мм. 20 стор.

ЛІТОПИС БОЙКІВЩИНИ. Квартальник присвячений дослідам, історії, культури й побуту бойківського племени. Видає Комітет Бойківщини. (Філядельфія — Едмонтон), березень-червень 1970 р. ч. 1-2 (16-17). Форм.: 215 X 150 мм. 78 стор.

ФІЛЯТЕЛІЯ

Орест Городиський — Роман Смик. ВІДВІДИНИ ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА І КАРДИНАЛА ЙОСИФА У ВІЛЬНОМУ СВІТІ В СВІТЛІ ФІЛЯТЕЛІСТИЧНИХ ТА ПАМ'ЯТКОВИХ ВИДАНЬ. Чікаґо, 1970. Форм.: 237 X 157 мм. 20 стор. (Відбитка з Календаря-Альманаха Української Католицької Парафії Святих Володимира й Ольги в Чікаґо на 1970 рік).

НОТИ

Осип Залеський. ДО ВЕСНИ — Л. Верховинка, З ВЕЧІРНІХ МЕЛОДІЙ — М. Підгірянка. Жіночі Хори. Українське Музичне Видавництво, Ч. 16. Бофало, (1970). Форм.: 280 X 217 мм. 5 + 1 нп. стор.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

Марія Дейко. БУКВАР. Із мовними вправами і словником. Накладом Об'єднання Українських Педагогів Канади. Торонто, 1970. Формат 235 X 170 мм. 80 стор. (Обкладинка і малюнки роботи Леоніда Денисенка).

Марія Дейко. ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА. Читанка - підручник для п'ятого або шостого року навчання з мовними та граматичними вправами і українсько-англійським словником. Видавництво „Рідна Мова". Австралія — Англія, 1969. Форм.: 230 X 170 мм. 248 стор. (Обкладинка й малюнки роботи Л. Денисенка).

ШЕМАТИЗМИ

ШЕМАТИЗМ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ДУХОВЕНСТВА АПОСТОЛЬСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЛЕМКІВЩИНИ 1936. Друге видання. Український Музей і Бібліотека, Стемфорд, Коннектікат, 1970. Форм.: 230 X 155 мм. 4 нп. + XVIII + 178. (Шематизм опрацював о. Стефан Ядловський. Вступ до другого видання написав Василь Ленцик).

КАЛЕНДАРІ

АЛЬМАНАХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ НА РІК 1971. Річник 61-ий. Видавництво „Свобода", Джерзі Сіті — Ню Йорк (1970). Формат: 225 X 150 мм. 240 стор. (Обкладинка і мистецьке оформлення заголовків статтей роботи артиста-маляра Богдана Титли).

КАЛЕНДАР СВІТЛА НА БОЖИЙ 1971 РІК. XXXII Річник. Видавництво оо. Василіян, Торонто, 1971. Форм. 227 X 150 мм. 191 + 1 нп. стор. (Календар і устав приготовив о. М. Нічка, ЧСВВ. Альманах зредаґував о. І. Назарко, ЧСВВ. Обкладинку виконав М. Левицький).

ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ" НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК 1970. Річник XXXI. Накладом Українського Т-ва „Просвіта" в Арґентині. Під редакцією Колеґії, Мовний редактор Гр. Голіян. Обгортка мистця Володимира Каплуна. Буенос Айрес, (1970). Форм. 233 X 150 мм. 192 стор.

КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ ПАРАФІЇ СВЯТИХ ВОЛОДИМИРА Й ОЛЬГИ В ЧІКАГО НА РІК БОЖИЙ 1970. Видавництво Братства Святого Андрея Первозванного. Чікаґо, 1970. Форм.: 235 X 155 мм. 135 + 53 нп. стор. (Редакція: д-р Василь Маркусь — редактор, проф. Роман Завадович — мовна редакція. Мистецьке оформлення обкладинки — арт.-мал. Михайло Дмитренко).

КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ МІТЛА НА 1971 РІК. Видавництво Юліяна Середяка. Буенос-Айрес, 1970. Форм.: 200 X 145 мм. 128 стор.

„Каравана" співає

Вайлдвуд Крест, Н.Дж. набуло слави, одного з найкращих курортів у східній частині Америки. Саме тут знайшли собі місце тисячі українців з усіх місцевостей України.

Це не дивно! Деж можна краще відпочити, зустріти своїх давніх знайомих, поговорити, поспівати, поділитись радістю й горем. До розпорядження української громади, якщо не помиляюся, 40 українських готелів, мотелів, ресторанів та інших розвагових установ.

Українці й тут уже мріють про будову Церкви, а вечорами після відпочинку, масово відвідують українські концерти в „Крест Пієр". Ці концерти створені різними групами — самодіяльними і професійними й мають великий успіх. Серед цих концертів найбільшого значення набув виступ співочої групи артистів під назвою „Каравана".

2-го серпня відбулась особлива подія для української громади у Вайлдвуд Крест. Прибув чоловічий квартет „Каравана". Багатьом читачам, як і авторові цих рядків, мало відомо про „Каравану", бо вони із-за скромности себе мало реклямували. Лише час від часу давали свої концерти в різних містах Америки й Канади, хоч квартет заснований ще в лютому 1965-го року в складі співаків: Романа Яськова, Іринея Коваля, Романа Канюка, Богдана Бемка — мистецького керівника, при фортепіяновому супроводі Анети Коваль та першорядного г і т а р иста Богдана Кряка.

Ось, 8-ма година вечора. В переповненій залі „Крест Пієр" розпочинається концерт. Співають: „Тихо над річкою", „Мандрівна" Ой, верше, мій верше", „Мої ясени", „Бабине літо", „Любов дівчини", „Черемшина", „Ляля з Монтреалю" та інші.

Своїми голосами вони створюють приємну мелодію, краса якої ніколи не тратить високої вартости. Це велика заслуга „Каравани".

Придбавши їх платівку, я ось уже понад п'ять місяців слухаю кожного дня з великою приємністю, бо цей квартет, один з кращих, поза межами рідного краю.

Закликаю українську громаду підтримати свій квартет масовою присутністю на їхніх виступах.

Вірю, що в 1971 році „Каравана" прибуде знову до Вайдвуд Крест.

Іван Бережний
Ель, Мора Готель,
Вайдвуд Крест, Н.Дж.

Педагогічний курс в Дітройті

Дня 15-го січня 1971 року відбулось в Дітройті закінчення Третього Педагогічного Курсу. Курс закінчили: Мирослава Бараник, Йосип Величковський, Христина Гнатчук, Юлія Капітанець, Зірка Клярк, Ольга Ощудляк, Дарія Рихтицька.

У прибраній залі, при церкві св. Йосафата у Воррен Миш., востаннє зібралися слухачі курсу, викладачі і представники Товариства „Рідна Школа", щоб зробити підсумки майже дворічної праці (курс тривав 5 триместрів).

Керівник курсу мгр. Фалина Любинецька, у своєму слові підкреслила велике суспільне наставлення курсантів, які маючи родини і заробіткову працю, не жаліли ні труду, ні грошей, щоб здобути педагогічні відомості, потрібі для ведення і навчання в українознавчих школах. Неменше відчуття суспільного обов'язку виказали викладачі, які хоч в більшості працюють заробітково, посвятили свій вільний час на готування і читання лекцій.

На закінчення подякувала І. Кучер за виконання обов'язків керівника в останньому триместрі, за великий вклад праці у переведенні педагогічної практики, всім викладачам за дружню співпрцю в часі ведення курсу, а Рідній Школі за організацію курсу і матеріяльні дотації.

Від викладачів промовляла І. Кучер, яка зупинилась на обов'язку всіх вдержувати духовий зв'язок з Україною. Слово забирали також: Т. Назаренко, пані М. Олесницька і пані О. Лісківська.

Від курсетів прощали викладачі Йосип Величковський і Христина Гнатчук, а від Рідної Школи зложив побажання успіхів у майбутній педагогічній праці-курсантам, інж. Д. Березовський — опікун курсу і голова Р. Ш. інж. С. Білий.

Підготовою зустрічі займалась Мирослава Бараник.

Н. Н.

Спомин з минулого

У 1917-му році Австрія продовжувала війну на всіх фронтах. Вона хотіла дальше панувати і тому зарядила останню рятункову мобілізацію, щоб забрати до війська усіх від 18-55 років.

Була перша неділя великого посту. Зібрався гурт хлопців, що мали відходити до війська й кількох залізничників, яких не зобов'язувала військова служба з огляду на виконювання праці в обороні держави. У нас було бажання зробити забаву для тих, що відходили до війська.Та музикантів не було. Правда, Михайло Горбатий Бліхарчук міг грати на скрипці, але не було кому грати на басі. Віцко Якуба Глухого наймит, сказав, що зараз принесе від своєї господині велику бритванку, в якій печуть паску, і буде грати, імітуючи бубон.

Музика готова Хлопці з дівчатами пішли просити вдову Матрону Маганеву, в якої була також дочка Катерина, щоб прийняла їх до хати на забаву, хоч би лише на кілька годин. Вдова Матрона послухала дочки, яка сказала, що хлопці швидко відійдуть до війська і хто зна, чи повернуться.

Почалася забава. Хлопці з дівчатами зійшлись і весело танцювали. Забули про Вечрню, першу у Великому пості, коли люди б'ють поклони й співають великопісні пісні.

На присмерку люди вертались з Вечірні до хати. По дорозі вчули гарну музику, а головно - голосний чудовий звук бритванки і вступили до хати. Коли ввійшла до хати старенька жінка Трошкова Грициха, в хаті стало тихо. Вона вклякнула на коліна, почала бити поклони і співати: Ісусе Христе, Сине Божий, помилуй нас... Це на нас так подіяло, що Бліхарчук взяв скрипку під пахву, а наймит швидко побіг, щоб віддати бритванку. Ми всі швидко розійшлися.

З того часу минуло 53 роки. Здається, що й досі чую жалісний голос тієї жінки й не можу забути. Хоч тоді не було радія, то вістка рознеслася швидко. Всі в Єзуполі знали про нашу забаву. Другого дня, коли я вернувся із служби до хати, батько спрлив на мене, що я наніс сорому на всю родину. Та й цього було мало. Батьків пасок добре приставав до моїх плечей, ніби переконував мене 18-літнього, який я гріх вдіяв. Того хіба ніколи не забуду. Слідуючої неділі о. Степан Яськевич на своїй проповіді картав родичів, нас і бідну вдову, що прийняла нас до хати.

Багато літ минуло. Тодішні дівчата, сьогодні старі бабусі, а ми сивоволосі. Багато померло, а деякі роз'їхалися по широкому світі. Та хто ще при житті, хай пригадає собі нашу забаву в першу неділю Великого посту в Єзуполі.

Матвій Борискевич

Дві дочки одного народу

„Свобода" з 3-го лютого інформувала про радісне відзначення 100-річчя з часу народження п-і Катерини Козак, що відбулось у Філядельфії. Рідні й знайомі вшанували матір вояків УНР і дбайливу бабусю, яка своє життя віддала Україні й родині. Ювілятка одержала багато подарунків, а найкращим був для неї збір великої родини на вільній землі Вашингтона.

„Радянська Україна" з 31 січня сповістила в замітці „Довгожителька", що в Херсоні кілька членів родини, з яких син Яків — колгоспник, відзначили 100-річчя з дня народження українки Меланії Ізбаш. „Вона багато років працювала в колгоспі", виховала семеро дітей, з яких один загинув під час другої світової війни, інші ще працюють, а дочки вже на пенсії. При одній із них і живе 100-літня українка. Вона має 16 онуків і багато правнуків. „Радянська Україна" подала, що „Херсонський комітет партії і виконком міської ради тепло поздоровили Меланію Ізбаш із 100-річчям з дня народження, вона ж багато років працювала в колгоспі"...

Обом українкам — п-і Катерині Козак і п-і Меланії Ізбаш — по 100 років.

Різні місця, різні люди, різні долі, різне небо над головою. Труднощі емігрантки і труднощі „багаторічньої праці в колгоспі"... Але в одному зійшлись ці дві доньки єдиного народу — у вихованні багатьох синів і дочок, внуків і правнуків та пра-правнуків на дітей української нації. У цьому — могутня сила України. (л.п.)

Інформують про очищування річок і озер України

Київ. — Державна Інспекція для охорони ресурсів Української ССР склала звіт за п'ятирічну працю. За звітовий час вкладено в очищування водних резервів України 570 мільйонів рублів, з чого велика частина припадає не на державні фонди, а на місцеві. За 5 років встановлено на понад 10 000 річок та озер в Україні лише 636 водоочисних споруд, між ними й цілком примітивного типу. Лише при хемічних підприємствах, які так затруюють воду, що в ній гине риба і все живе, а сама вода змінює кольор, як на фабриці первинного обробітку вовни в Чернігові й кількох подібних, встановлено складніші механізми для виловлення з відходів води хемічних елементів. У Сумській області встановлено кілька приладів, які виловлюють сірчанокислий марганець, а на цукрозаводах на Полтавщині, Вінниччині та Сумщині воду, після очищення, передають знову на господарські потреби, бо її не вистачає для господарства. Так зв. „оборотне водопостачання", коли воду використовують кілька разів підряд для потреб промисловости, здійснене за останні 5 років лише на 25%. „Радянська Україна" з 29 січня обіцяла, що до 1980 року в Україні „зросте вдвоє більше іригаційна система". Загальна площа зрошувальних в Україні земель нині сягає „близько 60 тисяч гектарів".

186 ДОЛ. У ВАШИНГТОНІ НА ОПЛДМ

Вашингтон, Д. К. — Серед українців у Вашингтоні п-і Галина Максимюк зібрала разом 186 дол. на потреби Об'єднання Працівників Дитячої Літератури ім. Л. Глібова, з нагоди 25-ліття праці цієї організації, додавши до раніше зібраних 108 дол., про що повідомлялось, 78 дол. На збіркову листу вона зібрала 108 дол., з яких 50 дол. подарувала Жіноча Секція при Об'єднанні Українців у Вашингтоні, на акцію „Серце і Книжка". Крім того, приєднала 30 членів-прихильників ОПЛДМ, які крім річної вплати по 2 дол. передали ще 18 дол. додатково на фонд акції „Серце і Книжка".

Між засудженими на Ленінградському процесі був українець

Париж. — між засудженими на Ленінградському процесі, в основному скерованому проти жидів, які хотіли викрасти літака і втекти за кордон, був українець Олекса Мурженко з Харкова. О. Мурженкові тепер 28 років. На суді він підкреслював свою українську національність, про що повідомила французька преса. Він заявив, що не признається до вини в державній зраді, що він поза школою і тюрмою прожив тільки 2 роки на свободі і тому хотів вирватись за кордон. О. Мурженко прохав суд не виносити йому великого засуду, але найперше, — сказав він, „найперше прохаю зрозуміння до двох головних обвинувачених, Димшиця і Кузнецова". Їх спочатку засудили на смерть, а потім замінили 15 роками совєтської каторги. Олексу Мурженка суд засудив спершу на 14 років каторги, але потім зменшив той засуд на не відомі точніше роки „поправно-виховних таборів", що в перекладі з совєтської термінології означає знову ж таки каторгу.

НА МЕДИЧНІ ТЕМИ

Редагує: Д-р Михайло Данилюк

(Закінчення зі стор. 2-ої)

кути увагу на такі ситуації: Може бути, що біль у грудях нічого не має спільного з недугою серця, тоді треба виявити його причину і застосувати відповідне лікування. Може бути, що людина ніби має якусь недугу жовчевого міхура, шлунка чи іншого органу, і думає, що біль постає якраз від цього недомагання. Одначе, ніхто не забезпечений від того, що у міжчасі витворюється справжнє недомагання серця взагалі, а вінцевої артерії зокрема, і, коли появляються болі в грудях, було б дуже нерозважно припускати, що це ще далі „шлунок спричиняє клопоти", а тим самим ігнорувати розвиток серцевої недуги.

Тому періодична перевірка загального стану, вияснення причин, чому „тисне в грудях", „ниє під ложечкою", „душить при ході або нагинанні", „знов докучає жовчевий камінець, але тим разом біль іде аж у ліву руку" і ін. — необхідні. Також необхідним є лікування різних недуг, які симулюють болі серця. Ці недуги можуть бути поважними самі по собі, а крім того можуть приховувати недугу серця, яка ще себе не проявила.

В Джерзі Сити створено Відділ Т-ва за Патріярхальний Устрій УКЦ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

його місцевий Відділ, обравши його першу Управу, Контрольну Комісію і Товариський Суд у складі: Роман Качмарський — голова, Дмитро Вох — заступник голови, Франц Колодій — секретар, Михайло Жук — скарбник, Микола Петришин член Управи; Контрольна Комісія: Володимир Білик, Іван Мулечко, Володимир Кух; Товариський Суд: А. Драган, Дмитро Дидик і Олександер Кедринський. Перед закриттям зборів новообраним головою Р. Качмарським, рішено, щоб новостворений Відділ Т-ва за патріярхальний устрій став членом місцевого Відділу УККА. Схвалено відповідні резолюції та рішено вислати привітальну телеграму Верховному Архиєпископові і Кардиналові Йосифові Сліпому. Доповідач і опісля в дискусії однодушно стверджувано, що патріярхальний устрій Помісної Української Католицької Церкви є під цю пору головним завданням української діяспори. Між схваленими резолюціями є рішення „визнавати і всіми силами та засобами змагати до переведення в життя постанов Архиєпископського Синоду УКЦеркви щодо патріярхального устрою і помісности цієї Церкви".

Роман Рудницький, піяніст-віртуоз...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Високої Музичної Школи Джуліярд та Лінкольн Центру в Ню Йорку. З черги 25-го лютого відбудеться концерт-речіталь Р. Рудницького в радіо в Франкфурті, Німеччина, а два дні пізніше в Західньому Берліні

Крім згаданих двох концертів з оркестрою, Роман Рудницький виконуватиме під час своєї концертової тури твори: Соната Ліста, Бартока і Барбера, Равеля „Сонатіна" і „Ґаспар де ля нюї", Прелюди Рахманінова, Ліста „Дві легенди св. Франца" і деякі з Трансцедентальних Етюд, Варіяції Ф-дур Чайковського, Шуберта Фантазія Ц-дур „Грацер". Токкати Шумана і Прокоф'єва та Балакірева „Ісламей-Орієнтальна фантазія". Врешті — на спеціяльне бакання радіостанції Ослько — композиції свого батька, Антона Рудницького, „Сонату на стрілецькі теми" та „Дивертисмент" - „Італійський щоденник", твір, виконаний Романом Рудницьким уперше в грудні 1970 р. на ювілейному концерті свого батька у Філядельфії з нагоди 50-ліття творчої діяльности.

Молодого віртуоза відпровадили на міжнароднє летовище Кеннеді в суботу, 6-го лютого ц.р. його батьки Марія Сокіл і д-р Антін Рудницький, його наречене Зоряна Луцька з Філядельфії та її батьки Люна і мґр Олександер Луцький, редактор пластового „Скоба" та постійний співробітник „Свободи".

Оперету „Лісова Царівна" поставили в Дітройті

Дітройт, Міч. — Опублікована в журналі УНСоюзу для дітей „Веселці" оперету на три дії „Лісова Царівна", лібретто Л. Полтави, музика проф. Василя Овчаренка, вперше в Дітройті поставили 17-го січня 1971 р. учні „Рідної Школи", під мистецьким керівництвом актора і режисера п-і Лади Прокоп, балетні сцени „сніжинок" поставила відома балерина і хореограф Мотря Макар, сцену з красвидами зимового села в Україні та засніженого сріблистого лісу з ялинками оформили Ярко Козак і п-і Галина Конопада. Вистава, що пройшла дуже успішно, відбулася під музичним супроводом піяністки п-і Дани Федорак. У головних ролях брата і сестрички виступали Марко Прокоп і Оксана Стеткевич. Вистава оперети „Лісова Царівна" відбулася під час Різдвяної Ялинки Т-ва „Рідна Школа", про що в наступних числах буде опублікований допис. Дотепер цю триактну різдвяну оперетку-казку ставили в Клівленді та в Йонкерсі. Н. И.

ІСТОРІЯ ГАВАЙСЬКОЇ ГІТАРИ

Після моїх виступів в ролі соліста з гавайською гітарою часто мені заявляли, що чули гру на гавайській гітарі в радіо, але ніколи не бачили, як виглядає ця гітара. Це дало мені спонуку написати цю статтю, але перед тим хочу згадати про звичайну гітару, бо гавайська гітара є її посестрою.

Струнні інструменти існували в старинних часах, але перейшли багато змін, поки появилися такими, як нині. Первісний чоловік, випускаючи стрілу з лука, запримітив, що напнята струна лука видає звук. Це правдоподібно було зав'язком струнного інструменту. Вже вавилонці та сирійці мали струнні інструменти. В Єгипті були інструменти з кишковими струнами як ліра та ребаб. Сьогоднішня класична гітара перейшла еволюцію від ліри, ребабу, пантури, лютні, віґуелі, теорбану до теперішнього вигляду. В коротких рамцях цієї статті не можу подати опису вище названих музичних інструментів, бо це вимагає довшої окремої статті. Треба згадати, що гітара дійшла до найбільшого розквіту в 19-тім столітті. Розвиток мистецтва гри на гітарі та її музичної літератури збагатили такі визначні гітаристи: Фернандо Сор (1782-1839), Діонізіо Аґуадо (1784-1849) і Франціско Таррега (1854-1909), Мауро Джуліяні (1780-1840), Фернандо Карруллі (1770-1841) та відомий Матео Каркассі (1792-1852), підручника якого вживають і тепер. У 20-му столітті світовий розголос і престиж приверну гітарі світової слави віртуоз, еспанець Андре Сеґовія, який концертує понад 50 років по всіх країнах світу. Коли А. Сеґовія дає свій концерт в Карнеґі Голл в Ню Йорку, то квитки випродані два місяці перед концертом.

Це коротка історія гітари, а тепер дещо про гавайську гітару. Історія каже, що мексиканці привезли гітару на гавайські острови, в 1830 році. Гавайці, народ музичний, очаровані цим інструментом, присвоїли собі гітару, але, не розуміли еспанської методи гри і строю, створили собі свій власний стрій, видобуваючи різні музичні ефекти, характерні їхнім народним пісням.

В 1894 році Джозеф Кекуку з Гаваїв, граючи на звичайній гітарі, припадково опустив залізний гребінчик на сталеві струни. Удар гребінчика по струнах видав дивний звук, і цей випадок піддав йому думку, що при помочі залізної штабки можна видобути якийсь новий, мелодійний тон. Він почав робити експерименти і вкінці дійшов до висновку, що найкращий звук можна добути при помочі металевої плитки, що її і по нинішній день уживають. Зовнішнім виглядом гавайська гітара пригадує нормальну шестиструнну клясичну гітару, та її резонансовий корпус значно більший, шийка (гриф) довша, а підставка вище піднесена. Гавайська гітара має шість металевих струн, які звенять так, як струни клясичної гітари, з цією різницею, що стрій гавайської гітари побудований на тризвуці акорду А-дур (Е, С-іс, А, Е, А, Е). Крім цього строю є ще стрій в акорді Е7, а побіч цих двох строїв є кілька інших. Під час грання тримається гавайську гітару на колінах. Струни притискається не пальцями лівої руки, але плиткою із закрученими берегами і рогами. Довжина плитки виносить 8 сентиметрів, а ширина 2,4. Звуки видобуваємо тим способом, що ударяємо струни 3-ма або 4-ма пальцями правої руки, з металевими перстенями на них.

Струни ударяємо близько понижче резонансового отвору. Одним з найбільш характеристичних музичних ефектів на гавайській гітарі є „ґлісандо". Полягає воно на тім, що під час пересування металевої плитки з одного порогу на другий, видобуваємо ці співочі, сантиментальні звуки. Другим ефектом є „вібрато", що його виконуємо через порушення металевою плиткою вперед і взад.

Гавайська гітара це народний інструмент мешканців гавайських островів, які винайшли інший спосіб гри на ній, ніж на клясичній гітарі.

Перед 1913 роком два визначні віртуози гавайської гітари, уродженці гавайських островів це Пальє К. Луа і Давид Каілі, концертували по Америці і Канаді. Рік 1915 був розцвітом гавайської музики. Промінентним гітаристом і солістом був Неокі Е. Аваі, композитор вальса „Кіліма". Грав він у „Рсял Гаваїн Квартет" під час виставки „Панама-Пацифік Ексгібишинс" в Сан Франціско. Своєю грою зарував він тисячі слухачів. В тому самому часі треба згадати ряд інших виконавців і композиторів, а саме: Валтер Коломуку, Сем Каіноа, Франк Ферера, Ернест К. Каaі і його групу „Каaі'с Трубадурс", які, концертували в Англії, Америці, Австралії та Індії. Ернест К. Каaі був композитором й аранжером для Е7 строю і видав альбом п. заг. „Каaі-я чарівні мелодії на гавайську гітару".

У двадцятих роках вибивається К. Петерсон, який винайшов цифрову систему (підручник) для гавайської гітари. Було багато інших композиторів й аранжерів гавайської музики, твори їх друкували і продавали різні видавництва. В 1920-х роках можна було купити сотки заарежерованої музики і плит компаній, як: „Віктор", „Колюмбія" і „Брунсвік".

Королем гавайської гітари є віртуоз Бен Гокеа, який концертував по всіх стейтах ЗСА і остаточно осів зі своєю трупою в Торонті 1943 році. Сам заложив школу при „У. М. С. А.", мав 200 учнів. Опісля перенісся до Монтреалю. Там творить музику і накручує багато платівок з фірмою „Віктор" і Колюмбія", крім того їздить з концертами і своєю музикою вміє чарувати публіку.

З поступом техніки винайдено посилювач і сконструйовано електричну гавайську гітару з таким самим строєм, але меншого розміру. Цю нову електричну гавайську гітару називає славний віртуоз **Альвіно Рей** „співучою гітарою". На ній є всі можливості видобути тональні ефекти. Рей називає її інструментом з тисячами голосів, ідеальним в оркестрі, радіо і телевізії. Вона своїм звуком захоплює слухачів.

Крім вище згаданого віртуоза треба ще згадати Рой Смека і Еді Алькіре. Цей останній працював 25 літ над удосконаленням строю, вкінці його найшов і за допомогою цього строю можна брати різні акорди на тому самому порозі. Він живе в Істон, Па., веде музичну школу гри на гітарі, компонує і видає музичну літературу. Є ще багато інших визначних солістів, але об'єм цієї статті не дозволяє всіх вичислити.

Гавайська гітара стала популярною в Америці, а звідси розповсюднилася по Европі і рівночасно прийшла до Польщі. В Польщі, як мені відомо, були два гітаристи на цьому інструменті: Живолєський і Ян Лаврусевіч. Живолєський награв „В'язанку Українських Народних Пісень". Перший раз в моєму житті я почув гавайську гітару з цієї платівки, будучи учнем 6-ої кляси гімназіяльної в Дрогобичі. Звуки цього чарівного інструменту зробили на мене таке велике враження, що я вирішив за всяку ціну навчитися грати на ньому. А натрапив я на трудноці, бо тоді не було жадного вчителя, котрий міг би грати і вчити на цьому інструменті. Тоді я написав до німецької книгарні, в Берліні, одержав підручник і з нього я вивчав пісні та пізнавав спосіб гри. Першою моєю піснею було: „Реве та стогне Дніпр широкий", а потім довгі роки студій різних інтернаціональних підручників та відповідна музична література, як цінні вказівки добрих німецьких та американських солістів, дали мені рівень нинішньої моєї гри на гавайській гітарі. Вже на еміґрації заанґажовано мене як соліста на гавайській гітарі до жіночого квартету „Богема", з яким я концертував по таборах переселенців.

По приїзді до Америки я награв кілька платівок з такими піснями: „Верни в Соренто", „Я не забуду", „Добраніч мила", „Гуцулка Ксеня", „Сад", „В'язанка Українських Пісень", „Маєва нічка", „О, гарна крале". Ці всі пісні є накручені 78 Р. П. М., бо це було в 50-тих роках, а тепер задумую їх переграти на довго-граючу платівку.

Це коротка історія гавайської гітари для її симпатиків і любителів.

Подав **Володимир Осередчук**

АНТИРЕЛІҐІЙНІ ФІЛЬМИ У ЛЬВОВІ

Коротко сповістила про „декаду антирелігійних кінофільмів у Львові" „Культура і Життя" з 28 січня. Не повідомлено, які фільми показували глядачам. „Показу картин передували читання лекцій на атеїстичні теми". Декада відбулася в кінотеатрі ім. зрадника Я. Галана, з ініціятиви „Червоноармійського районового комітету комсомолу"..

ЛІСОВІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ

На Черкащині бриґади лікарів з мисливцями стріляють по п'ятнистих оленях, завезених з півночі, так зв. сонними кулями. Така куля не завдає глибокої рани, її витягають після того, як тварина зімліє. „Вже 20 оленів таким шляхом зловлено і розселено по лісових масивах Черкаської області, в лісах Золотоноського і Смілянського районів", сповіщали „Ізвестія" з 20 січня.

НА ВІДСТАНІ 250 000 МІЛЬ ВІД СЕБЕ

Пані Луїза Шепард (зліва), дружина астронавта Алена Шепарда і пані Луїза Мічелл, дружина комодора Едґара Мічелла, у своїх мешканнях при щоденній домашній праці в той час, як їхні чоловіки находилися на відстані 250 000 миль від них в дорозі на Місяць.

Київська „Радянська Україна" атакує знову Святослава Караванського

(Закінчення зі ст. 1-ої)

пу, такої реакційної ідейки, яку б він не поширював листами та іншими засобами серед своїх однодумців, не спробував би передати через певні іноземні кола за кордон, в редакції націоналістичних газет і журналів.

Довелося майстра ідеологічних диверсій повернути до повного відбуття строку, визначеного вироком суду.

Йому дозволили листуватися з дружиною, одержувати поштою книжкові новини, потрібні, як твердив він, для наукової роботи. Але обкладинки книжок, міжрядця журнальних сторінок, конверти — все це негайно було перетворено на засоби конспіративного поширення нових наклепів. У цій писанині він злобно твердить, що був і лишається ворогом радянського ладу і, як тільки зможе, буде йому шкодити.

Виготовив Караванський навіть звернення до Білого Дому в Вашінґтоні. Колишній гітлерівський розвідник радить зокрема, його господарям „...зібрати в один кулак, збратати всіх і вирушити в похід на соціялістичні країни".

„КАРПАТСЬКА РУСЬ" ІНФОРМУЄ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

рокы: 1967, 1968 и 1969 вюл лемковскы т у р и стичны группы до Совітского Союза, Польшы, а был єм тоже и в Чехословакии. Я русский человік, то я хотіл видіти Москву, Киев, Львев, но и хотіл єм видіти землю и хату мого отца, котру я оставил в 1929 року. Я то всьо зиділ. Я опрусь лем на том, што я виділ в селі мого отца и в хаті мого отца. Треба Вам знати, што из 64 хиж з Верхомлі Малой, коли я оставил землю мого отца, я нашол заледво 4 хижы. Всьо гє было розобрано, штобы нашы люде не мали до чого вертатися назад на Лемковину. Николи во свойом коротком житью я не был так смутным человіком, як я был тогды, коли я увиділ свой край Лемковину и хижу мого отца и всі другы хижы и ціле село знищеным! О том можна бы говорити барз дуже, але на тото часу ніт, то я ограничуся дуже короткыма выводами о том, чого я ту днеска пришол и што я бы любил видіти зо стороны Америкы, другой и прибраной отчизны нашого лемковского народа."

Стефан М. Кичура сказал, што он собі не жичит заприч иняти между Америком и краинами, где жиют нашы люде-лемкы, котры были поневолены, ниякых непорозумінй, но стоит за людскы права свого народа, як за тым стоит и кождый американец и каждый человік любящий свободу. Стефан М. Кичура передал урядникам Державного Департамента С о є диненных Штатов написану по англійскы просьбу к Америкі, сердцу свободы цілого світа, о помочь краю його отца и отца соток тысяч нашых лемков,якы были поневолены насильным переселением. Стефан Кичура передал тоже урядникам газету „Карпатску Русь", в котрой была поміщена фотография Президента С о єдиненных Штатов Ричарда Никсона. Мило єй приняли и зараз сказали, што тота газета приближена своим писаньом к русскому письму.

Тут в бесіду вмішался Д-р. Иван Гвода, котрый доложил к бесіді Стефана М. Кичуры, што лем пару тыждней в „Карпатской Руси" была поміщена фотография єдного лемка, який, послі многых стараний, отпочиваючи, о палиці, вертатся назад на землю свого отца на Лемковину. То єст историчный диялог, який сам за себе говорит.

Юлиян Котляр росповіл о том, што єден лемко, хотячи вернутися назад на Лемковину, поставил наперед собі дом на Лемковині, с помочом своих родных в Америкі, и уж было всьо готове, то рішил вернутися на запад и привести свою жену и дочкы, бо сына уж мал зо собом. Но коли вернулся назад, то нашол, што полякы спалили його нову хижу и уж не было до чого вернутися.

Были обговорены и другы справы дуже подробно, но о том всьом в газеті мы не будеме писати, бо то єст цінны и тайны секреты, о чом лем мы будеме знати, а як приде час на то, то мы о том всьом напишеме так открыто, як открыто мы написали о всьом другом тут поміщеном.

Треба Д-ру Ивану Гвозда погратулювати за його преданность свому народу и смілость в дипломатичных справах в обороні землі своих отцов, дідов и прадідов

Стефан Мих. Кичура

ПОЛЬЩА ПЕРЕД НОВОЮ ЗАГРОЗОЮ

(Закінчення зі стор. -2ої)

підлеглими робітниками, яких звисока називають „робсилою" або „роботягами"?

Нізащо! В 1962 році, коли уряд СССР збільшив ціни на харчові продукти, в деяких місцевостях, зокрема в Новочеркаському на Донщині, відбулись масові протести. Хрущов послав туди вишколене для такої „роботи" військо, і воно криваво задушило демонстрації.

Від кінця лютого 1921 р. моряки й робітники в Кронштадті біля Петербурґу вимагали вільних виборів до совєтів. На це був наказ Леніна командирам червоної армії — задушити повстання в Кронштадті негайно. Був навіть плян пустити на Кронштадт задушливі гази.

Оце справжній „ленінізм"! Зовсім до пари наказові царя Миколи II, що 9-го січня 1905 року звелів був розстріляти своїх підданих, які йшли з хоругвами й хрестами до царського палацу з петиціями. А він злякався, що то демонстрація проти нього, і наказав на беззбройних людей стріляти.

Панічний страх, який мають ватажки компартії у Москві перед кожним вільним словом і вільним рухом людей у совєтській імперії, велить їм пильно слідкувати за подіями в Польщі. І вони міркують собі: „Що робити, коли з Герека виросте новий Дубчек? Чи не доведеться посилати теж у Польщу „братню допомогу", як це сталося в Чехо-Словаччині в серпні 1968 року? Бо Ленінова доктрина не визнає ніякої вільної думки робітників і руху, незалежного від компартії. „Ілліч" Брежнєв знає заповіти Леніна, першого „Ілліча", і в совєтському бльоку не допустить ніякої „єресі".

П. А.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ В ЩОДЕННИКУ „СВОБОДА"

1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ за культурні імпрези (академії, посмертні згадки, розшуки, подяки)	$2.00
1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ за приватні концерти, бизнесові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. д.)	$3.00
1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ ЗА ПОЛІТИЧНІ ОГОЛОШЕННЯ (виборчі кампанії)	$4.00
ОГОЛОШЕННЯ ЧЕРЕЗ 8 ШПАЛЬТ (ціла сторінка) по ... за інч за кожного рода оголошення.	$3.00
ВИГОТОВЛЕННЯ КЛІШЕ на одну шпальту	$4.75
ВИГОТОВЛЕННЯ КЛІШЕ на дві шпальти	$6.50

ОГОЛОШЕННЯ НА ЧЕРГОВЕ ЧИСЛО (2 ДНІ ПЕРЕД ПОЯВОЮ) ПРИЙМАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ДО 12-ої ГОДИНИ ДНЯ.

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ всі організації, установи і поодинокі особи, які довгують за оголошення, що адміністрація буде змушена відкинути чергове оголошення, доки не будуть вирівняні попередні рахунки.

ТАРЗАН, Ч. 6506. Тарзан і Дикий Кіт у дорозі до бонґів

Коли б я мав голосувати, Тарзане, після нашого досвіду з батузами, то я сказав би — хай бонґи зліквідують батузів! Це було б заощадження прикростей!

Ні, сотнику Дикий Коте! Війна між бонґами й батузами може запалити багатоплемінну континентальну війну! Африку використають для випробовування стратегічних родів зброї, що їх культурні народи ще не зважилися вживати проти культурних людей!

Я не подумав про це, Тарзане!

Ти знайдеш бонґів добре вивінованих крісами, щоб їх уживати проти списів батузів. Не забере декому багато часу постачати батузам, або деяким іншим племенам, атомову, хемічну чи бактеріологічну зброю! І розпочати нову світову війну!